

ONDERWIJS WERKT!

*Rapportage van een enquête onder
docenten en management uit het
po, vo, mbo en hbo
Meting 2013*

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

ONDERWIJS WERKT!

Rapportage van een enquête onder
docenten en management uit het
po, vo, mbo en hbo
Meting 2013

- eindrapport -

drs. F.E.M. Berndsén
drs. J.L.J.M. Brekelmans
dr. B. Dekker
drs. C.T.A. van Bergen

RegioPlan
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 – 531 53 15
Fax : +31 (0)20 – 626 51 99

Amsterdam, januari 2014
Publicatienr. 2270

© 2014 Regioplan, in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan.
Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	I
1 Inleiding	1
1.1 De enquête	1
1.2 Leeswijzer	2
2 Opleiding en scholing	5
2.1 Hoogst voltooide opleiding	5
2.2 Bevoegdheid	6
2.3 Managementopleiding	8
2.4 Onderhoud bekwaamheid	9
3 Bekwaamheidseisen, register en peer review	17
3.1 Bekwaamheidseisen	17
3.2 Bekwaamheidsdossier	19
3.3 Lerarenregister en register voor schoolleiders vo	20
3.4 Peer review	23
4 Beloning, personeelsbeleid en begeleiding	29
4.1 Beloning en promoties	29
4.2 Personeelsbeleid en professionele ruimte	31
4.3 Begeleiding beginnende leraren	37
5 Kwaliteit opleidingen, arbeidsmarkt directie po	39
5.1 Kwaliteit opleidingen	39
5.2 Onderwijsarbeidsmarkt directeuren po	43
Bijlagen	45
Bijlage 1 Respons	47
Bijlage 2 Achtergrond	51
Bijlage 3 Tabellen bij hoofdstuk 2	57
Bijlage 4 Tabellen bij hoofdstuk 3	65
Bijlage 5 Tabellen bij hoofdstuk 4	77
Bijlage 6 Opmerkingen respondenten	87

SAMENVATTING

Het kabinet-Rutte I heeft de ambitie geformuleerd om de kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van leerlingen te verhogen en heeft hiervoor onder andere het Actieplan Leraar 2020 gepresenteerd.¹ Het ministerie van OCW wil de komende jaren de voortgang van de afspraken nauwgezet volgen. Ten behoeve daarvan laat het ministerie jaarlijks een enquête uitzetten onder managers en docenten in alle sectoren: de monitor Onderwijs Werkt!. In de enquête worden vragen gesteld over verschillende onderdelen uit het Actieplan Leerkracht en de bestuursakkoorden die zijn afgesloten met sectorraden in de verschillende onderwijssectoren. Deze enquête is inmiddels voor het tweede jaar uitgezet. In juni 2013 is de enquête uitgezet onder directeuren, managers en onderwijzend personeel in het po, vo, mbo en hbo. Ruim 9500 personeelsleden hebben de enquête volledig ingevuld. Hieronder vatten we deze uitkomsten per thema samen.

Opleiding en bevoegdheid

Het grootste deel van het onderwijspersoneel heeft een hbo-bacheloropleiding afgerond. Hbo-masters komen vooral in het po voor en universitair opgeleiden zien we vooral in het vo en het hbo.

Nagenoeg alle docenten in het primair onderwijs hebben een onderwijsbevoegdheid. In de andere sectoren liggen deze percentages lager. In het vo en het mbo gaat het om ongeveer 95 procent van de docenten en in het hbo om 80 procent. Deze percentages zijn vergelijkbaar met de vorige meting. Directeuren en managers die lesgeven hebben iets minder vaak een bevoegdheid.

De po-docenten hebben hun lerarenopleiding vrijwel allemaal aan de pabo gevolgd. In het vo heeft het merendeel een eerste- of tweedegraads lerarenopleiding voltooid. In het mbo gaat het bij een groot deel van de docenten om een diploma van een tweedegraads lerarenopleiding, maar zijn er ook relatief veel docenten met een pedagogisch-didactische aantekening. In het hbo is een grote verscheidenheid aan gevolgde lerarenopleidingen. Het merendeel van de managers en directeuren uit het po heeft een managementopleiding voltooid (72%); bij de andere sectoren gaat het om iets meer dan de helft.

Onderhoud bekwaamheid

Zo'n 11 tot 17 procent van de docenten volgt momenteel een opleiding. Het gaat vooral om hbo-masteropleidingen en bij hbo-docenten ook vaak om een wo-master. De opleiding wordt vooral gefinancierd door de werkgever of vanuit de lerarenbeurs. Docenten uit het po geven dit jaar vaker aan dat de opleiding

¹ Naast het Actieplan Leraar 2020 is ook *Basis voor Presteren* (voor basisonderwijs) en *Beter Presteren* (voor voortgezet onderwijs) gepresenteerd. In drie verschillende bestuursakkoorden (po, vo en mbo) zijn vervolgens afspraken gemaakt tussen het ministerie van OCW en de sector om uitvoering te geven aan deze actieplannen.

is gefinancierd door de werkgever. Vorig jaar werd de lerarenbeurs vaker gebruikt.

Een klein deel (zo'n 4 tot 6%) van de docenten die momenteel *geen* masteropleiding volgen, heeft wel net een masterstudie afgerond of is van plan er op korte termijn aan te beginnen.

Meer dan de helft van de directeurs en managers vindt het belangrijk dat docenten een masteropleiding volgen, vooral in het hbo (70%) en in iets mindere mate in het vo (60%) en in het po (57%). Docenten geven relatief wat minder vaak aan dat ze een masteropleiding belangrijk vinden. In vergelijking met vorig jaar valt het op dat zowel managers als docenten een masterstudie minder belangrijk vinden.

Vrijwel alle managers en directeurs in het primair en voortgezet onderwijs hebben het afgelopen jaar na- of bijscholing gevolgd. Bij docenten en vooral bij hbo-docenten komt het wat vaker voor dat ze helemaal geen nascholing hebben gevolgd, maar die percentages zijn in alle sectoren lager dan vorig jaar. Startende docenten met maximaal vijf jaar werkervaring volgen overigens veel minder vaak na- of bijscholing dan de overige docenten.

Bekwaamheidseisen en bekwaamheidsdossier

Sinds de invoering van de Wet op de beroepen in het onderwijs (Wet BIO) gelden er voor docenten in po, vo en mbo bekwaamheidseisen en een verplichting om de bekwaamheid te onderhouden. Net zoals vorig jaar is nog steeds een meerderheid van de docenten niet precies bekend met de bekwaamheidseisen. In het po is de bekendheid zelfs licht afgenomen. In het mbo is de bekendheid iets toegenomen en in het vo is de bekendheid gelijkgebleven. Mbo-docenten zijn overigens de docenten die het meest bekend zijn met de bekwaamheidseisen (46% is er zeker bekend mee, tegenover 33% in po en 38% in vo). Oudere docenten zijn het meest bekend met de eisen en startende docenten het minst. Binnen het po, vo en mbo zegt ongeveer een kwart tot 38 procent van de docenten te voldoen aan de bekwaamheidseisen. Volgens circa 90 procent van de directeurs en managers voldoet overigens het gehele team grotendeel tot volledig aan de bekwaamheidseisen.

De helft van de managers/directeurs in het po heeft zelf een bekwaamheidsdossier; in het vo en in het mbo gaat het om respectievelijk een kwart en een vijfde. Van de docenten heeft in het primair onderwijs 43 procent een bekwaamheidsdossier en in het voortgezet onderwijs en in het mbo gaat het om circa een kwart van de docenten.

Lerarenregister en register voor schoolleiders vo

Sinds begin 2012 kunnen leraren in het po, vo en mbo zich registreren in het lerarenregister. Door registratie kunnen ze aantonen dat ze actief werken aan hun professionele ontwikkeling als docent. De bekendheid van het register is toegenomen. Het aantal managers en docenten dat niet bekend is met het register is in alle sectoren gedaald. Maar in het po gaat het nog steeds om bijna de helft van de docenten die er onbekend mee zijn. In vo en mbo gaat

het om een lager percentage, maar nog steeds om 30 procent van de docenten. Van degenen die volledig bekend zijn met het lerarenregister heeft 24 tot 30 procent zich inmiddels geregistreerd; ook dat is een toename ten opzichte van vorig jaar. Alhoewel starters en jonge docenten minder bekend zijn met het register zijn ze, als ze het wel kennen, wel beduidend vaker geregistreerd.

De belangrijkste redenen dat docenten nog niet geregistreerd zijn, zijn dat zij nog onvoldoende het nut zien van het register of dat zij er nog niet aan toegekomen zijn zich te registreren.

Bijna de helft van de vo-managers en directeurs staat positief tot zeer positief tegenover de eventuele invoering van een registratieplicht voor leidinggevend in het vo. Tien procent is er (zeer) negatief over.

Peer review

Peer review (of collegiale toetsing) is een methode om de kwaliteit te verbeteren door het werk te onderwerpen aan de kritische blik van vakgenoten of collega's van binnen of buiten de eigen instelling. In het primair onderwijs komt peer review het meest voor: slechts 28 procent van de docenten heeft geen feedback gehad door middel van peer review. In het vo en het mbo gaat het om ongeveer 35 procent van de docenten die met geen enkele vorm van peer review in aanmerking is gekomen. Jonge docenten hebben vaker ervaring met peer review dan oudere docenten. Managers en directeurs geven veel vaker aan dat er sprake is van vormen van peer review dan docenten in de praktijk ervaren.

Als er sprake is van peer review dan gaat het vooral om het gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt met collega's van de eigen instelling. Peer review door collega's van een andere instelling komt vrijwel niet voor en als het voorkomt dan vooral in het po.

Ook een deel van de directeurs en managers doet onderling aan peer review. Iets minder dan de helft van de mbo- en hbo-managers geeft aan feedback gehad te hebben via peer review. In het po en in het vo komt het vaker voor (circa 60%).

In alle sectoren vindt meer dan de helft van de docenten het krijgen van feedback via peer review zeer zinvol. Po-docenten, die überhaupt de meeste ervaring hebben met peer review, zijn samen met de hbo-docenten nog het meest overtuigd van het nut. Ook managers vinden peer review zinvol: meer dan de helft (mbo) tot bijna 70 procent (po) vindt peer review zeer zinvol.

Beloning en bevordering

Dit jaar zijn managers/directeurs in alle sectoren iets minder vaak tevreden over de beloning dan vorig jaar. Om en nabij de helft van de po-, vo- en mbo-managers is tevreden. In het hbo zijn de meeste managers tevreden: 63 procent. Ook docenten zijn minder vaak tevreden over de beloning. In het hbo zijn de meeste docenten tevreden (53%), in het po de minste (36%).

Sinds 2010 is 27 procent van de vo-docenten benoemd in een andere schaal. In de andere sectoren ligt dat percentage lager (po: 18%, mbo: 21%, mbo:

17%). In het po en in het vo worden docenten meestal bevorderd na een sollicitatieprocedure.

Personeelsbeleid en professionele ruimte

Managers in po en vo zijn het meest tevreden over de aandacht in het personeelsbeleid voor het welzijn van het personeel. In het mbo en het hbo is het meest positief geoordeeld over het verzuimbeleid en in het hbo is ook scholing en professionalisering door veel managers beoordeeld als goed. Net zoals vorig jaar oordelen alle managers positiever over het algemeen personeelsbeleid dan de docenten. Wel oordelen ze dit jaar iets minder positief dan vorig jaar.

Ook het onderwijzend personeel oordeelt bij sommige onderdelen iets minder vaak positief in vergelijking met vorig jaar. In het mbo zijn de docenten het minst vaak tevreden over het personeelsbeleid. Docenten in alle sectoren zijn vooral tevreden over het verzuimbeleid en de aandacht voor scholing en professionalisering. Het minst tevreden zijn docenten over de arbeidsomstandigheden en de werkdruk.

De meerderheid van het onderwijspersoneel geeft aan dat er in het po, vo en mbo in ieder geval één keer per jaar een formeel personeelsgesprek wordt gevoerd. In het hbo gebeurt dit vaker.

Bij de vragen over de mate van zeggenschap van docenten zien we dat managers en directieleden vaker aangeven dat docenten veel zeggenschap hebben dan docenten zelf.

Begeleiding beginnende leraren

In deze enquête hebben we aan *alle managers en leraren* gevraagd (dus beginners en gevorderden) hoe zij oordelen over de begeleiding van beginnende leraren op hun school. Het merendeel van de managers/directieleden uit po en vo is tevreden over de begeleiding van beginnende leraren op de eigen school (respectievelijk 65 en 82%). In het hbo, maar vooral in het mbo liggen de percentage veel lager (respectievelijk 50 en 38%). Docenten zijn veel minder vaak tevreden over de begeleiding van beginnende leraren op hun school. In het vo zijn de docenten nog het meest tevreden (56%). In het po gaat het om minder dan de helft (42%) en in het mbo en het hbo gaat het om slechts een kwart van de docenten die er (zeer) tevreden over zijn. Jonge docenten en starters zijn overigens meer tevreden over de begeleiding dan oudere docenten. Vooral managers geven aan dat de instelling bezig is om de begeleiding te verbeteren, maar er is ook een grote groep die dat niet nodig vindt.

Kwaliteit opleidingen

Het management is gevraagd naar hun oordeel over de kennis en vaardigheden van beginnende leraren. De helft van de directeuren uit het po beoordeelt de kennis en vaardigheden van de beginnende leraren die afkomstig zijn van de pabo als voldoende. Dat percentage ligt iets hoger dan vorig jaar. Zo'n 42 procent van de vo-managers en directeuren geeft aan dat de kennis en vaardigheden van beginnende leraren die afkomstig zijn van de

tweedegraads lerarenopleiding (ruim) voldoende zijn. Mbo-managers zijn iets positiever (48%). Van de vo-managers is 31 procent tevreden over de kennis en vaardigheden van afgestudeerden van de universitaire eerstegraads opleiding.

Verbetering is volgens po-directeuren vooral nodig op het gebied van vakinhoudelijke kennis, maar ook didactische kennis is veel genoemd. Vo-directeuren noemen vooral pedagogische en didactische competenties. Mbo-managers noemen geen competentiegebied dat er zo duidelijk uitspringt als bij het po en vo.

Vorig jaar gaf nog net geen 30 procent van de directeuren en managers uit het vo aan ervaring te hebben met docenten die een educatieve minor hebben behaald. Inmiddels is dat 37 procent. Van degenen die ervaring hebben met deze groep afgestudeerden geeft bijna 60 procent aan dat de kennis en vaardigheden ruim voldoende zijn.

Zo'n 63 procent van de directeuren in het primair onderwijs is positief over de invoering van de academische pabo en geeft aan dat dit een (zeer) goed idee is. Bijna 14 procent heeft er echter nog geen mening over.

1 INLEIDING

In mei 2011 presenteerde de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een drietal actieplannen voor het onderwijs.¹ Ze sprak als belangrijkste ambitie uit dat de kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van leerlingen in de komende jaren over de hele linie moeten worden verhoogd. In de plannen beschrijft de minister hoe ze wil komen tot een onderwijscultuur waarin het beste uit leerlingen wordt gehaald en excellentie wordt bevorderd.

Schoolleiders en bekwame leraren die het verschil kunnen maken in de ontwikkeling van kinderen spelen een doorslaggevende rol.

Er wordt ingezet op drie speerpunten:

- Scholen kunnen beschikken over goed geschoolde en professionele leraren en worden geleid door opbrengstgerichte schoolleiders en besturen.
- Scholen werken opbrengstgericht en creëren een ambitieus leerklimaat.
- Scholen en docenten maken resultaten inzichtelijk en worden aangesproken op hun prestaties.

Op basis van de plannen zijn in de verschillende onderwijssectoren bestuursakkoorden afgesloten. In de sectorakkoorden zijn prestatieafspraken gemaakt over wat er in de periode 2011-2015 gerealiseerd moet worden en daarbij zijn ook meetbare indicatoren afgesproken.

Het ministerie van OCW wil de komende jaren de voortgang van de afspraken nauwgezet volgen. Ten behoeve daarvan laat het ministerie jaarlijks een enquête uitzetten onder managers en docenten in alle sectoren: de monitor Onderwijs Werkt!. In de voorliggende rapportage doen wij verslag van de resultaten van deze enquête.

1.1 De enquête

Benadering

In samenwerking met de Directie Leraren van het ministerie van OCW heeft RegioPlan een vragenlijst ontwikkeld waarbij de verschillende onderdelen van het Actieplan Leerkracht en de bestuursakkoorden aan de orde komen. Deze vragen zijn aangevuld met specifieke wensen van de velddirecties van het ministerie van OCW. Vervolgens hebben we in samenwerking met ICTU en het ABP de enquête laten uitzetten onder een steekproef van 56.000 personeelsleden die werken in het primair onderwijs (po), het voortgezet onderwijs (vo), het mbo of het hbo.

De enquête richt zich op directie/management en docenten uit deze sectoren. Om te voorkomen dat er personeel aangeschreven werd dat niet tot een van

¹ *Basis voor Presteren* (voor basisonderwijs), *Beter Presteren* (voor voortgezet onderwijs) en *Leraar 2020 – Een krachtig beroep!* (voor het lerarenbeleid in alle onderwijssectoren).

deze twee doelgroepen behoorde, hebben we bij de steekproef minimumgrenzen gehanteerd voor het salaris.

Eind mei hebben alle personeelsleden die in de steekproef vielen een brief ontvangen met daarin inloggegevens en het verzoek de internetenquête in te vullen. Medio juni hebben alle personeelsleden die de enquête nog niet hadden ingevuld een herinneringsbrief ontvangen.

Respons

De vragenlijst is uitgezet aan het einde van het schooljaar, een over het algemeen zeer drukke periode voor het onderwijs. Bovendien hebben we in de brief aangegeven dat de enquête niet is bedoeld voor ondersteund personeel en voor andere sectoren buiten het po, vo, mbo of hbo. Dat leidt ertoe dat veel personen niet zijn gestart met de vragenlijst. In totaal zijn er uiteindelijk 11.362 respondenten gestart met de vragenlijst (20%). Aangezien een deel van de invullers niet tot de doelgroep behoorde of de vragenlijst niet volledig heeft ingevuld, hebben we uiteindelijk de resultaten van 9517 respondenten meegenomen in de analyse. In de onderstaande tabel hebben we de verdeling van de nettorespons opgenomen.

Tabel 1.1 Responsverdeling naar sector en functie

	Directie/Management	Onderwijzend personeel	Totaal
Po	309	2107	2416
Vo	237	2375	2612
Mbo	284	2379	2663
Hbo	201	1625	1826
Totaal	1031	8486	9517

Om te bepalen of de respons representatief is voor de gehele populatie, hebben we per sector en per functie gekeken naar de leeftijdsverdeling en het geslacht. In het primair onderwijs en in het mbo was de respons niet helemaal representatief voor zowel directie/management als leraren. In het voortgezet onderwijs was de respons niet helemaal representatief voor docenten. In deze drie sectoren hebben we hiervoor gecorrigeerd door middel van een weging. In bijlage 1 gaan we uitgebreider in op de responsverantwoording.

1.2 Leeswijzer

De rapportage hebben we thematisch ingedeeld. Dat betekent dat we niet per sector rapporteren, maar per onderwerp. Per onderwerp splitsen we de resultaten wel uit naar sector en functie. Ook maken we waar mogelijk een vergelijking met de nulmeting. Vanwege de soms kleine aantallen komt het voor dat er verschillen zijn tussen de jaren waar na een statistische toets blijkt dat deze op toeval kunnen berusten. In de tekst noemen we daarom alleen de significante verschillen en geven we het aan als er geen verschillen zijn.

In het volgende hoofdstuk starten we met de hoogst voltooide opleiding en de scholing die docenten en managers volgen en hebben gevold. In hoofdstuk 3 gaan we in op de bekwaamheidseisen, het lerarenregister en peer review. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 4 in op de beloning, het personeelsbeleid en de begeleiding van startende leraren. We sluiten af met een hoofdstuk over de kwaliteit van de lerarenopleiding en de arbeidsmarkt voor directeurs in het primair onderwijs.

2 OPLEIDING EN SCHOLING

In dit eerste hoofdstuk met resultaten gaan we in op de gevolgde opleiding(en) en in hoeverre personeelsleden hun bekwaamheid onderhouden door middel van het volgen van opleidingen of nascholing.

2.1 Hoogst voltooide opleiding

In het po, vo en in het mbo heeft ongeveer de helft van de directeurs/managers een hbo-bachelor afgerond. In het hbo gaat het om een aanzienlijk kleiner deel (19%), in deze sector heeft meer dan de helft (55%) een universitaire opleiding afgerond. Daarnaast is nog zo'n negen procent gepromoveerd. Vooral in het primair onderwijs heeft een relatief groot deel (30 procent) een hbo-masteropleiding voltooid.

Tabel 2.1 Hoogst voltooide opleiding (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	1,2%	0,5%
Havo, vwo	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	0,7%	0,0%	0,0%
Mbo, mts	0,3%	0,6%	0,0%	0,0%	1,2%	2,5%	0,6%	2,5%
Hbo, hbo-bachelor, hts	55,7%	53,7%	46,7%	46,8%	51,8%	49,3%	15,1%	18,9%
Hbo-master	26,6%	30,4%	11,2%	13,1%	11,0%	12,3%	9,0%	9,0%
Wo-bachelor, MO-B	3,1%	3,2%	6,2%	4,2%	7,1%	4,9%	4,8%	5,0%
Universitair	11,5%	10,7%	34,3%	35,0%	26,7%	29,2%	62,0%	54,7%
Gepromoveerd	0,0%	0,3%	0,9%	0,0%	0,0%	0,4%	5,4%	9,0%
Anders	0,8%	0,6%	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%	1,8%	0,5%
Totaal aantal	310	309	300	237	255	284	166	201

Met name in het po en in iets mindere mate in het mbo hebben docenten een hbo-bachelor afgerond (72% in het mbo, 76% in het po). Ook in het vo heeft een groot deel (56%) een hbo-bachelor afgerond, maar daarnaast heeft een groot deel (24%) een universitaire opleiding afgerond, terwijl dit in het po nauwelijks voorkomt en in het mbo iets vaker. Vooral in het hbo zijn er relatief veel docenten die gepromoveerd zijn (7%). Ook in het vo komt het voor, maar verhoudingsgewijs veel minder (1%). In het hbo heeft de helft (54%) een universitaire opleiding afgerond en nog een kwart een hbo-bachelor. Tussen de jaren zijn er geen grote verschillen.

Tabel 2.2 Hoogst voltooide opleiding (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,6%	0,9%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	1,5%	0,7%	0,1%	0,1%	0,4%	0,6%	0,1%	0,1%
Havo, vwo	0,9%	0,9%	0,5%	0,7%	1,3%	1,3%	0,4%	0,4%
Mbo, mts	2,1%	2,0%	0,9%	0,8%	3,7%	3,8%	0,7%	0,8%
Hbo, hbo-bachelor, hts	76,3%	75,8%	57,4%	56,2%	69,5%	71,8%	28,5%	24,7%
Hbo-master	13,7%	15,5%	9,7%	11,8%	7,0%	7,2%	8,0%	8,2%
Wo-bachelor, MO-B	0,8%	0,5%	6,0%	4,9%	3,7%	3,3%	5,5%	3,7%
Universitair	2,8%	2,6%	23,4%	23,6%	12,7%	10,5%	50,6%	54,2%
Gepromoveerd	0,2%	0,0%	1,3%	1,4%	0,5%	0,6%	5,2%	7,1%
Anders	1,1%	1,0%	0,4%	0,3%	1,1%	1,1%	1,0%	0,8%
Totaal aantal	2648	2107	3093	2375	2673	2391	2010	1625

In de bovenstaande tabel hebben we de resultaten gepresenteerd voor het gehele primair onderwijs. Om meer zicht te krijgen op de docenten die alleen in het basisonderwijs werken (dus zonder de docenten die in het speciaal onderwijs werken) hebben we in de bijlage een tabel opgenomen met het opleidingsniveau van docenten basisonderwijs (zie bijlage 3, tabel 2). We zien dan kleine verschillen.

Ook hebben we de bovenstaande tabel uitgesplitst naar leeftijdscategorie (zie bijlage 3, tabel 1 tot en met 5). We zien daar enkele opvallende verschillen. In het primair onderwijs hebben jongere docenten vaker een hbo-master voltooid dan oudere leraren. Gezien de stelselwijziging in het hoger onderwijs van enkele jaren geleden, is dit niet vreemd. Ook in het vo zien we dit verschil terug. In het mbo en het hbo zien we geen opvallende verschillen naar leeftijd.

2.2 Bevoegdheid

Vrijwel al het personeel uit het primair onderwijs heeft een onderwijsbevoegdheid (bijna 100%). Ook in het vo en in het mbo geeft circa 95 procent van het onderwijzend personeel aan een bevoegdheid te hebben. Managers uit deze sectoren hebben iets minder vaak een bevoegdheid. In het hbo beschikt het personeel, relatief gezien, het minst vaak over een onderwijsbevoegdheid (70 tot 80%).

Tabel 2.3 Percentage met een onderwijsbevoegdheid

	Directie		OP	
	2012	2013	2012	2013
Po	97,9%	98,4%	98,6%	98,9%
Vo	94,8%	92,0%	96,4%	96,3%
Mbo	90,2%	86,6%	94,9%	95,0%
Hbo	78,3%	68,2%	82,9%	79,8%

We hebben voor alle sectoren gekeken of er regionale verschillen zijn. Vooral in het vo zien we dat er een iets kleiner percentage aan docenten uit de vier grote steden een onderwijsbevoegdheid heeft (bijlage 3, tabel 8).

Als we kijken naar de verschillende leeftijdscategorieën dan zien we, net zoals vorig jaar, in alle sectoren dat jonge docenten (onder de 35) iets minder vaak een bevoegdheid hebben (bijlage 3, tabel 9). Deels zal het om leraren in opleiding gaan.

Aan de docenten die een opleiding hebben voltooid waaraan een onderwijsbevoegdheid is verbonden, hebben we gevraagd welke opleiding dat is. In het primair onderwijs gaat het vooral om een pabodiploma. In de andere sectoren is het beeld gevarieerder. In het vo en in het mbo heeft ruim de helft een tweedegraadsopleiding voltooid. In het hbo gaat het bij ruim een derde om een pedagogisch-didactische aantekening. Ook in het mbo is dit een veel voorkomende bevoegdheid: 26 procent heeft een pedagogisch-didactische aantekening.

Tussen de jaren zijn er geen opvallende verschillen.

Tabel 2.4 Type lerarenopleiding docenten*

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kweekschool, pedagogische academie, pabo	95,1%	94,5%	18,9%	17,9%	12,6%	11,3%	12,1%	10,1%
MO-A / hbo lerarenopleiding 2 ^e graads	3,9%	4,1%	52,2%	50,7%	51,9%	52,0%	18,8%	16,2%
MO-B / hbo lerarenopleiding 1 ^e graads	2,7%	3,1%	21,2%	21,7%	10,8%	10,9%	21,3%	19,5%
Universitaire lerarenopleiding	0,4%	0,2%	11,9%	13,1%	1,9%	2,6%	7,9%	10,2%
Universitaire opleiding met onderwijsaantekening	0,6%	0,8%	10,6%	10,0%	6,3%	4,4%	21,5%	22,0%
Pedagogisch-didactische aantekening	2,5%	2,3%	4,9%	3,3%	23,8%	25,9%	33,9%	36,0%
Ander onderwijsdiploma (bijv. 3 ^e graads, N-akte)	4,9%	3,9%	9,5%	8,0%	14,2%	10,2%	7,8%	5,7%
Educatieve minor	1,1%	1,1%	0,7%	0,6%	1,2%	0,9%	1,2%	1,2%
Diploma associate degree lerarenondersteuner	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,1%	0,2%
Weet niet/geen antwoord	0,4%	0,6%	0,3%	0,5%	0,6%	0,4%	1,2%	1,3%
Totaal N	2612	2084	2981	2288	2536	2272	1666	1296

* Naast deze optie hadden respondenten ook de mogelijkheid om aan te geven dat ze de academische pabo hebben afgerond. Aangezien alle respondenten die deze mogelijkheid aangekruist hebben, dit diploma (ruim) voor 2012 hebben behaald, gaan we ervan uit dat dit een fout is en zijn we ervan uitgegaan dat ze doelden op de pedagogische academie of pabo.

Zo'n 82 procent van de docenten in het vo en 84 procent van de docenten in het mbo geeft aan dat ze voor alle vakken de juiste bevoegdheid hebben. Lesgevende directieleden en managers geven vrijwel even vaak aan dat ze voor alle vakken de juiste bevoegdheid hebben. We hebben eveneens gevraagd hoeveel procent van de lessen onbevoegd of onderbevoegd wordt gegeven. Gemiddeld wordt zo'n vijf procent van de lessen door het onderwijzend personeel gegeven door iemand die volledig onbevoegd is voor het betreffende vak.

In het mbo zien we bij het onderwijzend personeel een lichte toename van het gemiddelde percentage volledig onbevoegd gegeven lessen van iets meer dan vier procent naar iets boven de vijf procent.

Tabel 2.5 Onder- of onbevoegd lesgeven

	Vo				Mbo			
	Directie		OP		Directie		OP	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Geeft deel onder- of onbevoegd les	11,7%	16,8%	18,1%	18,2%	17,4%	15,1%	15,2%	16,0%
Voor alle vakken bevoegd	88,3%	83,2%	81,9%	81,8%	82,6%	84,9%	84,8%	84,0%
Totaal N	146	101	3093	2374	46	53	2673	2391

Tabel 2.6 Gemiddeld percentage bevoegd, onderbevoegd en onbevoegd gegeven lessen

	Vo				Mbo			
	Directie		OP		Directie		OP	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Gemiddeld percentage								
Bevoegde lessen	93,5%	89,7%	91,0%	91,2%	89,1%	87,9%	92,6%	92,2%
Onderbevoegde lessen	2,2%	4,3%	3,8%	3,9%	6,7%	4,5%	3,0%	2,7%
Onbevoegde lessen	4,3%	6,0%	5,2%	4,8%	4,1%	7,6%	4,3%	5,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	146	101	3093	2374	46	53	2673	2391

* Alleen directeuren met lesgevende taken.

Het gemiddelde percentage lessen dat door iemand wordt gegeven die volledig onbevoegd is voor het vak, ligt net zoals vorig jaar hoger bij het personeel dat in de vier grote steden woont (bijlage 3, tabel 11).

2.3 Managementopleiding

In het primair onderwijs hebben de meeste directeuren/managers een managementopleiding afgerond (72%). In de andere sectoren ligt dit percentage lager (51% in het vo en mbo en 56% in het mbo).

Tabel 2.7 Managementopleiding afgerond (directie/management)

	2012	2013
Po	77,3%	72,2%
Vo	54,9%	50,6%
Mbo	62,4%	56,3%
Hbo	50,6%	51,2%

Circa tien procent van de managers heeft deze opleiding in 2012 of 2013 afgerond (zie bijlage 3, tabel 13). Het gaat bij directieleden uit het po met name om de brede basisopleiding schoolopleider (74%). In de andere sectoren gaat het om verschillende opleidingen. Onderwijskundig management worden in het vo en in het mbo veel genoemd (35% in vo en 33% in mbo) en de algemene managementopleiding worden in zowel vo, mbo als in het hbo veel genoemd (40 tot 60%).

2.4 Onderhoud bekwaamheid

Naast de hoogst voltooide opleiding hebben we ook vragen gesteld over het onderhoud van de bekwaamheid. Het gaat hierbij om het volgen van opleidingen en na- en bijscholing.

2.4.1 Opleiding

Zo'n 11 procent (po en vo) tot 16 (mbo) à 17 procent (hbo) van het onderwijzend personeel volgt momenteel een opleiding. In vergelijking met vorig jaar liggen die percentages ongeveer even hoog. In het primair onderwijs volgen docenten vooral een hbo-masteropleiding of een andere, niet nader genoemde, opleiding. In het vo gaat het met name om een hbo-bacheloropleiding, maar ook een hbo-masteropleiding en een wo-masteropleiding zijn genoemd. Ook in het mbo gaat het met name om deze opleidingen. Hbo-docenten die een opleiding volgen, volgen met name een universitaire masteropleiding of een andere, niet nader genoemde, opleiding. Universitaire masteropleidingen worden verhoudingsgewijs vooral door hbo-docenten gevolgd (5%) en in mindere mate door mbo- en vo-docenten (minder dan 2%).

Tabel 2.8 Volgt u momenteel een opleiding (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Wo-masteropleiding	0,6%	0,9%	1,9%	1,8%	1,1%	1,7%	4,3%	5,4%
Wo-bachelor-opleiding	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,6%	0,4%	0,8%	0,4%
Hbo-masteropleiding	4,2%	3,3%	3,8%	2,8%	3,0%	3,6%	3,2%	4,0%
Hbo-bachelor-opleiding	0,9%	1,1%	3,1%	3,7%	2,5%	3,8%	0,6%	0,6%
Management-opleiding	1,1%	0,8%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%
Andere opleiding	4,9%	4,9%	3,7%	2,4%	5,8%	6,1%	6,6%	6,6%
Nee	88,1%	88,7%	86,6%	88,5%	86,5%	84,2%	84,1%	83,0%
Totaal	100%	0,9%	100%	1,8%	100%	1,7%	100%	5,4%
Totaal N	2648	2107	2677	2374	2313	2392	1691	1625

Aan iedereen die momenteel een opleiding volgt, hebben we gevraagd wie deze opleiding betaalt. De opleiding wordt over het algemeen gefinancierd door de werkgever (21 tot 45% van het onderwijzend personeel dat een opleiding volgt) of door de lerarenbeurs ervoor te gebruiken (25 tot 30% van het onderwijzend personeel dat een opleiding volgt).

Tabel 2.9 Wie betaalt opleiding?

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Zelf	21,2%	18,4%	28,1%	34,6%	23,1%	27,1%	13,8%	16,2%
Werkgever	32,6%	44,8%	19,2%	20,6%	33,3%	34,0%	34,2%	31,4%
Werkgever, deels zelf	4,4%	6,7%	8,2%	8,5%	8,6%	9,3%	14,1%	12,6%
Lerarenbeurs	35,4%	25,9%	36,5%	29,0%	28,1%	21,9%	26,6%	29,6%
Anders*	6,3%	4,2%	7,9%	7,4%	6,9%	7,7%	11,3%	10,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	316	239	416	272	360	379	319	277

* Docenten geven met name aan dat de opleiding zowel door de werkgever als via de lerarenbeurs betaald wordt.

Aan de docenten die momenteel *geen* masteropleiding volgen, hebben we gevraagd of ze er zojuist een hebben afgerond of dat ze er in het komende schooljaar mee gaan starten. Een klein deel (zo'n 4 tot 6%) heeft net een masterstudie afgerond of is van plan er op korte termijn aan te beginnen. In vergelijking met vorig jaar zien we geen verschillen.

Tabel 2.10 Masterstudie gevolgd? (Docenten die geen master volgen)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
In dit schooljaar masterstudie afgerond	2,8%	2,3%	1,9%	2,8%	1,5%	1,4%	2,2%	2,1%
Start volgend schooljaar met masterstudie	2,7%	2,8%	2,2%	1,6%	2,6%	2,7%	5,3%	4,1%
Start niet op korte termijn met masterstudie	94,5%	94,9%	95,9%	95,6%	95,9%	95,9%	92,5%	93,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Meer dan de helft van de directeuren en managers vindt het belangrijk dat docenten een masteropleiding volgen, vooral in het hbo (70%) en in iets mindere mate in het vo (60%) en in het po (57%). Het is met name het mbo waar managers vaker een neutrale mening hierover hebben. Opvallend is dat managers en directeuren een masteropleiding minder belangrijk vinden dan vorig jaar. In het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en in het mbo zijn er minder directeuren die aangeven het belangrijk te vinden.

Tabel 2.11 Mening over belang van een gevolgde masteropleiding voor docenten (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) belangrijk	66,7%	57,0%	63,7%	60,3%	57,6%	43,0%	69,3%	70,1%
Neutraal	28,6%	36,9%	29,4%	25,7%	32,5%	41,9%	19,9%	18,9%
(Zeer) onbelangrijk	4,4%	5,8%	5,8%	13,9%	9,8%	15,1%	10,8%	10,9%
Geen mening	0,3%	0,3%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	310	309	300	237	255	284	166	201

Docenten zijn iets minder positief over het belang en geven relatief minder vaak aan dat ze een masteropleiding belangrijk vinden. Ze geven vaker aan er neutraal over te denken en vinden het vaker onbelangrijk. Ook hier zien we dat docenten, met uitzondering van hbo-docenten, een masteropleiding minder vaak belangrijk te vinden. Kortom: zowel managers als docenten vinden een masterstudie minder belangrijk. Docenten die zelf een master hebben voltooid, hechten overigens juist meer belang aan het volgen ervan (bijlage 3, tabel 14). Ten minste de helft van de mbo-docenten die een masteropleiding heeft voltooid is positief. In het po gaat het om 61 procent van deze groep en in het vo en in het hbo om ruim 70 procent.

Tabel 2.12 Mening over belang van een gevolgd masteropleiding voor leraren (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) belangrijk	42,9%	32,4%	49,4%	42,7%	40,3%	31,2%	61,0%	62,8%
Neutraal	45,1%	50,5%	38,1%	38,2%	45,5%	45,9%	24,5%	22,7%
(Zeer) onbelangrijk	11,3%	16,9%	11,9%	18,9%	13,3%	22,7%	14,1%	14,3%
Geen mening	0,6%	0,2%	0,6%	0,2%	0,9%	0,2%	0,4%	0,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2673	2391	2010	1625

2.4.2 Na- en bijscholing: directie/management

Vrijwel alle managers en directeuren in het primair en voortgezet onderwijs hebben het afgelopen jaar na- of bijscholing gevolgd. In het mbo, maar met name in het hbo hebben relatief de minste managers bijscholing gevolgd. Directeuren uit het po en het vo hebben overigens het afgelopen jaar vaker na- of bijscholing gevolgd. Het percentage dat geen tijd heeft besteed aan na-en/of bijscholing is in po en vo afgenomen. In het hbo is het echter toegenomen.

Tabel 2.13 Mate waarin na- of bijscholing is gevolgd (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
Aantal dagen	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Geen	5,8%	1,3%	9,1%	3,8%	9,8%	8,1%	9,6%	15,9%
1 t/m 5	14,0%	16,8%	26,4%	34,2%	14,9%	26,4%	19,3%	27,4%
6 t/m 10	31,3%	37,2%	37,8%	39,2%	31,8%	32,7%	39,2%	27,4%
11 t/m 30	40,4%	33,3%	23,4%	16,5%	36,9%	26,8%	26,5%	21,9%
30 >	8,6%	11,0%	3,3%	6,3%	6,7%	6,0%	5,4%	7,5%
Geen antwoord	5,8%	0,3%	9,1%	0,0%	9,8%	0,0%	9,6%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	310	309	300	237	255	284	166	201

Directeuren uit het primair onderwijs hebben zich net zoals de docenten uit deze sector vooral gericht op opbrengstgericht werken (70%). In alle sectoren hebben managers en directeuren zich in hun na- en bijscholing vooral gericht op onderwijskundig management (meer dan 50% van de managers in po, vo en mbo). Hbo-managers hebben iets minder vaak nascholing op dit gebied gevolgd. Teammanagement- en ontwikkeling is vrijwel even vaak gevolgd door managers en is door circa de helft tot 60 procent genoemd.

Tabel 2.14 Richting waarbinnen na- of bijscholing is gevolgd (management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Onderwijskundig management	59,5%	58,6%	60,9%	52,6%	54,8%	50,2%	38,7%	31,4%
Personeelsmanagement	32,0%	28,3%	45,1%	40,4%	35,7%	29,9%	46,0%	31,4%
Financieel management	22,8%	17,1%	20,7%	14,0%	25,2%	16,1%	18,0%	11,2%
Strategisch omgaan met de omgeving	19,4%	12,5%	14,7%	17,5%	36,1%	28,7%	32,7%	26,6%
Teammanagement en -ontwikkeling	48,1%	47,0%	58,1%	50,9%	67,4%	59,8%	58,7%	48,5%
Opbrengstgericht werken	66,5%	70,4%	37,6%	39,0%	20,0%	18,8%	10,0%	8,9%
Anders*	29,5%	25,7%	21,8%	21,5%	23,9%	22,6%	28,0%	31,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Waaronder coaching, projectmanagement

In het vo bestaat sinds begin 2012 de 'VO-academie' voor schoolleiders. Dit is een online portal met scholingsaanbod, praktische ondersteuning en contactmogelijkheden met collega-schoolleiders. Was vorig jaar nog een kwart zeker bekend met de VO-academie, dit jaar is dat toegenomen tot een derde van de managers/directeuren. Het percentage dat er helemaal niet mee bekend is, is afgenomen van 40 naar 32 procent.

Tabel 2.15 Bekend met de VO-academie voor schoolleiders (directie vo)

	2012	2013
Ja, zeker	24,0%	33,3%
Ja, wel eens van gehoord, maar ken het niet precies	36,4%	35,0%
Nee	39,6%	31,6%
Totaal	100%	100%
Totaal N	300	237

Het percentage dat gebruik heeft gemaakt van de VO-academie is eveneens gestegen: van 12 tot 18 procent van de managers die er bekend mee zijn (bijlage 3, tabel 17). Bovendien wordt de VO-academie ook wat meer gestimuleerd door het bestuur (bijlage 3, tabel 18).

Iets meer dan de helft van de managers is na 2011 begonnen met een opleiding, cursus, workshop of traject 'Leren van elkaar' (bijlage 3, tabel 19).

2.4.3 Na- en bijscholing: onderwijzend personeel

Docenten uit alle sectoren hebben het afgelopen jaar vaker nascholing gevolgd: het percentage dat geen dagen eraan heeft besteed, is in alle sectoren afgenomen. Echter, het zijn vooral docenten in het po die het vaakst na- of bijscholing hebben gevolgd; hbo-docenten het minste. Wel hebben hbo-

docenten vaker meer dagen besteed aan na- en bijscholing in vergelijking met vorig jaar.

Tabel 2.16 Mate waarin na- of bijscholing is gevolgd (onderwijzend personeel)

Aantal dagen	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Geen	7,3%	4,3%	10,2%	8,4%	11,4%	7,4%	19,6%	13,2%
1 t/m 5	22,4%	24,4%	37,8%	40,8%	31,3%	32,4%	25,2%	28,6%
6 t/m 10	36,2%	34,6%	29,9%	27,1%	30,2%	30,0%	26,0%	26,2%
11 t/m 30	28,4%	26,4%	17,3%	15,1%	21,5%	20,0%	22,1%	19,9%
30 >	5,7%	10,3%	4,9%	8,5%	5,6%	10,1%	7,0%	12,1%
Geen antwoord	7,3%	0,0%	10,2%	0,0%	11,4%	0,0%	19,6%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2673	2391	2010	1625

We hebben ook gekeken of de leeftijd van het personeel verschil maakt of er wel of geen na- of bijscholing is gevolgd. We zien in geen van de sectoren verschillen (bijlage 3, tabel 15). Het maakt meer verschil hoe lang een docent werkt in het onderwijs. Startende docenten met maximaal vijf jaar werkervaring volgen veel minder vaak na- of bijscholing dan de overige docenten (bijlage 3, tabel 16).

Meer dan de helft van de po-docenten die na- of bijscholing hebben gevolgd, heeft zich in de scholing gericht op opbrengstgericht werken. In het vo, het mbo en in het hbo gaat het om nascholing binnen het eigen vak. In vergelijking met 2012 zien we weinig verschillen. In het vo zijn er iets meer docenten die een nascholing op het gebied van opbrengstgericht werken hebben gevolgd.

Tabel 2.17 Richting waarbinnen na- of bijscholing is gevolgd

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
<i>Pedagogisch-didactisch:</i>								
Opbrengstgericht werken	56,0%	59,8%	19,1%	25,2%	11,5%	12,7%	7,9%	7,3%
Effectieve kennisoverdracht	18,1%	17,9%	18,9%	19,5%	14,7%	16,8%	15,3%	15,3%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten	26,7%	29,0%	29,7%	33,7%	23,9%	24,6%	12,1%	10,9%
Omgaan met leerlingen met speciale leerbehoeften en/of beperkingen	31,0%	32,7%	30,1%	28,8%	23,2%	20,8%	9,5%	6,8%
Discipline en gedragsproblemen	27,4%	26,6%	21,3%	20,6%	17,4%	15,9%	4,1%	2,8%
Anders	18,4%	17,1%	15,2%	13,1%	16,0%	14,7%	19,9%	19,9%
<i>Vakinhoudelijk</i>								
Eigen vak	9,0%	7,6%	52,5%	53,9%	40,1%	42,2%	54,0%	51,6%
Taalonderwijs	25,5%	26,9%	14,1%	13,2%	15,8%	15,4%	6,7%	7,2%
Rekenonderwijs	27,6%	26,5%	7,9%	10,0%	14,1%	14,2%	1,7%	1,6%
Beroepsgericht onderwijs	0,3%	0,6%	6,4%	5,2%	22,0%	21,3%	11,8%	11,3%
Loopbaanbegeleiding/voorbereiding beroep en arbeidsmarkt	0,6%	1,0%	6,8%	6,6%	16,5%	16,0%	13,6%	10,9%
Anders	12,3%	11,3%	9,3%	9,4%	12,2%	11,1%	17,0%	16,7%
<i>Overig</i>								
ICT	24,0%	24,2%	29,2%	32,7%	26,4%	24,8%	24,4%	24,3%
Persoonlijke ontwikkeling	29,4%	28,3%	20,3%	21,4%	27,5%	30,0%	28,9%	27,1%
(School)organisatie en management	10,9%	11,5%	10,0%	8,3%	14,1%	12,9%	13,0%	11,1%
Andere richting*	23,3%	20,5%	18,5%	14,9%	19,2%	15,7%	22,9%	21,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	2455	2017	2778	2175	2367	2215	1618	1410

* Waaronder coachingsopleidingen, onderzoeksvaardigheden, toetsing, examinering, handelingsgericht werken, bhv-training.

3 BEKWAAMHEIDSEISEN, REGISTER EN PEER REVIEW

In het vorige hoofdstuk gingen we in op de gevolgde scholing en het onderhoud van de bekwaamheid. In dit hoofdstuk richten we ons op de bekendheid met de bekwaamheidseisen, met het bekwaamheidsdossier en het lerarenregister. Daarna richten we ons op peer review, een methode om de kwaliteit te verbeteren door het werk te onderwerpen aan de kritische blik van vakgenoten of collega's.

3.1 Bekwaamheidseisen

Sinds de invoering van de Wet op de beroepen in het onderwijs (wet BIO) gelden er voor docenten in po, vo en mbo bekwaamheidseisen en zijn ze verplicht om hun bekwaamheid te onderhouden.

Net zoals vorig jaar is nog steeds een meerderheid van de docenten niet precies bekend met de bekwaamheidseisen. We zien wel kleine verschillen in vergelijking met vorig jaar. Docenten in het primair onderwijs zijn iets minder vaak bekend met bekwaamheidseisen dan bij de eerste meting. Destijds gaf nog 37 procent aan er zeker mee bekend te zijn, nu is dat percentage gedaald tot 33 procent. In het vo zijn er geen verschillen en in het mbo is er juist sprake van een toename (van 43 naar 46%). Dit is sowieso de sector waar de meeste docenten bekend zijn met de bekwaamheidseisen. In alle sectoren is het percentage dat er totaal niet mee bekend is, vrijwel gelijk gebleven of zelfs iets toegenomen (po).

Tabel 3.1 Bekendheid met bekwaamheidseisen (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja, zeker	36,8%	32,6%	37,4%	37,8%	42,7%	46,3%
Ja, ongeveer, maar niet precies	57,8%	61,2%	55,9%	56,0%	52,2%	48,1%
Nee	5,4%	6,3%	6,7%	6,2%	5,1%	5,6%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2010	2391

Net zoals vorig jaar zijn het vooral de oudere leraren in het po die zeker bekend zijn met de bekwaamheidseisen. In het vo zien we een klein verschil en in het mbo geen verschillen (bijlage 3, tabel 1). Startende docenten die maximaal vijf jaar in het onderwijs werken, zijn minder bekend met de bekwaamheidseisen. In tegenstelling tot de uitsplitsing naar leeftijd zien we dit in alle sectoren. In het primair onderwijs zien we bovendien dat docenten die een master voltooid hebben vaker precies bekend zijn met de bekwaamheidseisen dan andere docenten.

Aan degenen die zeker bekend zijn met de bekwaamheidseisen hebben we gevraagd in hoeverre ze eraan voldoen. Om het overzicht compleet te maken, hebben we in de onderstaande tabel ook degenen opgenomen die de bekwaamheidseisen niet kennen of niet precies kennen. In het primair onderwijs zegt ruim een kwart van de docenten te voldoen aan de bekwaamheidseisen. In het vo ligt dat percentage iets hoger (32%) en in het mbo ligt dit percentage het hoogst (38%). Dit verschil is niet vreemd, omdat we het voor een groot deel kunnen verklaren door de geringe bekendheid met de bekwaamheidseisen.

Tabel 3.2 Extra scholing nodig om aan bekwaamheidseisen te voldoen? (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Voldoet aan bekwaamheidseisen	30,3%	26,7%	30,7%	31,7%	34,4%	38,3%
Volg extra scholing	3,7%	3,2%	3,8%	3,9%	4,5%	4,1%
Heb extra scholing nodig	2,2%	1,6%	1,9%	1,6%	2,5%	2,6%
Weet niet	0,6%	1,0%	1,0%	0,5%	1,3%	1,3%
Niet precies bekend met eisen	57,8%	61,2%	55,9%	56,0%	52,2%	48,1%
Onbekend met eisen	5,4%	6,3%	6,7%	6,2%	5,1%	5,6%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2010	2391

Alhoewel de bekwaamheidseisen bij de docenten zelf voor een groot deel onbekend zijn of niet precies bekend, geeft een groter aandeel van de directeurs/managers in alle sectoren aan dat het team volledig aan de bekwaamheidseisen voldoet. In het primair onderwijs is het percentage directeurs/managers dat aangeeft dat het team er volledig aan voldoet, gestegen van 31 naar 39 procent. Het aantal managers dat aangeeft dat het team er onvoldoende aan voldoet, is gedaald. In de andere sectoren zijn de verschillen kleiner.

Tabel 3.3 In hoeverre voldoet het team van uw school aan de bekwaamheidseisen? (directie/management)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Volledig	31,2%	38,8%	9,4%	10,1%	17,6%	21,1%
Grotendeels	56,2%	51,1%	76,8%	80,6%	63,1%	61,3%
Onvoldoende	10,6%	6,5%	10,4%	8,0%	11,0%	10,9%
Weet niet	2,0%	3,6%	3,5%	1,3%	8,2%	6,7%
Totaal N	310	309	300	237	255	284

3.2 Bekwaamheidsdossier

Bij de bekendheid met bekwaamheidsdossiers zien we dat de helft van de managers/directeuren in het po zelf een bekwaamheidsdossier heeft. In het vo en mbo is dat respectievelijk een kwart en een vijfde. In vergelijking met vorig jaar zien we geen grote verschillen.

Tabel 3.4 Bekendheid met bekwaamheidsdossiers (directie/management)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bekend met bestaan, maar op mijn instelling niet mee gewerkt	26,1%	25,3%	35,4%	36,7%	27,8%	28,2%
Geen bekwaamheidsdossier, maar op mijn instelling wel mee gewerkt	20,7%	20,8%	30,9%	31,2%	38,8%	39,4%
In bezit bekwaamheidsdossier	48,9%	49,4%	27,4%	25,3%	23,5%	20,1%
Niet bekend	4,3%	4,5%	6,3%	6,8%	9,8%	12,3%
Totaal N	310	309	300	237	255	284

Ook docenten geven in ongeveer dezelfde mate als vorig jaar aan in hoeverre ze bekend zijn met bekwaamheidsdossiers. In het primair onderwijs is 43 procent in het bezit van een bekwaamheidsdossier en in het voortgezet onderwijs en in het mbo gaat het om circa een kwart van de docenten.

Tabel 3.5 Bekendheid met bekwaamheidsdossiers (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bekend met bestaan, maar op mijn instelling niet mee gewerkt	22,2%	20,2%	26,1%	24,9%	24,1%	22,0%
Geen bekwaamheidsdossier, maar op mijn instelling wel mee gewerkt	14,4%	14,1%	16,7%	17,1%	20,1%	20,6%
In bezit bekwaamheidsdossier	42,5%	43,0%	23,9%	25,2%	21,2%	23,6%
Niet bekend	20,8%	22,7%	33,2%	32,8%	34,7%	33,9%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2010	2391

De bekendheid van bekwaamheidseisen was groter bij oudere docenten in het po, maar er is geen verschil in de mate waarin docenten beschikken over een bekwaamheidsdossier. Deze is bij alle leeftijdsgroepen ongeveer even groot, al zien we wel dat docenten uit de oudste leeftijdscategorie (55+) het minst vaak beschikken over een bekwaamheidsdossier (bijlage 4, tabel 6). Er zijn geen grote verschillen als we kijken naar of een docent een master heeft of niet en of het een startende docent betreft of niet (bijlage 4, tabel 4 en 5).

3.3 Lerarenregister en register voor schoolleiders vo

Sinds begin 2012 kunnen leraren in het po, vo en mbo zich registreren in het lerarenregister. Door registratie kunnen ze aantonen dat ze actief werken aan hun professionele ontwikkeling als docent. Het aantal managers dat niet bekend is met het register is vooral in vo en mbo gedaald. Zo'n 8 tot 13 procent van de managers is er niet bekend mee. De bekendheid is daarmee toegenomen. Ging het vorig jaar nog om ongeveer de helft van de managers en directeurs die zeker bekend zijn met het register, dit jaar ligt dat percentage meer richting of op de 60 procent. Net zoals vorig jaar is de bekendheid van het register bij directie/management hoger dan bij docenten.

Tabel 3.6 Bekendheid met het lerarenregister (directie/management)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja, zeker	49,3%	56,3%	44,8%	59,9%	51,8%	60,2%
Ja, wel eens van gehoord, maar ken het niet precies	34,9%	29,8%	38,1%	30,8%	36,1%	31,7%
Nee	15,8%	13,6%	17,1%	9,3%	12,2%	8,1%
Geen antwoord	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal N	310	309	300	237	255	284

Ook bij het onderwijzend personeel is de bekendheid met het register toegenomen. In het primair onderwijs is nu 19 procent van de docenten er zeker mee bekend en in het vo en het mbo gaat het om ongeveer een derde. Echter, net zoals vorig jaar is het onderwijzend personeel, in vergelijking met de managers, nog steeds relatief weinig bekend met het lerarenregister. In het primair onderwijs is bijna de helft nog helemaal onbekend met het register en in het vo en in het mbo gaat het om ongeveer 30 procent.

Tabel 3.7 Bekendheid met het lerarenregister (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja, zeker	13,7%	18,5%	24,0%	33,6%	20,6%	31,6%
Ja, wel eens van gehoord, maar ken het niet precies	30,1%	34,3%	36,4%	35,7%	37,1%	39,1%
Nee	56,1%	47,3%	39,6%	30,6%	42,2%	29,4%
Geen antwoord	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2010	2391

Jongere docenten zijn minder bekend met het lerarenregister dan oudere docenten. Dit zien we ook terug als we kijken of het een startende docent betreft of niet: starters zijn minder bekend met het register. Alleen het mbo vormt hier een uitzondering, daar zien we geen verschillen. Docenten die een masteropleiding hebben voltooid zijn juist weer beter bekend met het register (bijlage 4, tabel 7 tot en met 9).

Aan degenen die aangegeven hebben volledig bekend te zijn met het register hebben we gevraagd of ze zich al hebben geregistreerd. Ging het vorig jaar nog om zo'n 15 tot 20 procent van deze groep, inmiddels gaat het om bijna een kwart tot 30 procent van deze groep. Er zijn dus meer geregistreerde leraren onder de groep die bekend is met het register.

Tabel 3.8 Geregistreerd?

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja	14,3%	23,7%	18,9%	27,8%	19,2%	29,8%
Nee, maar wel van plan	25,3%	24,2%	23,2%	21,2%	29,8%	24,2%
Nee, en niet van plan	23,1%	19,8%	26,3%	22,8%	22,0%	15,1%
Nee, weet nog niet of ik me ga registreren	37,4%	32,4%	31,6%	28,2%	29,0%	30,9%
Totaal N	364	389	741	798	551	755

Alhoewel starters en jonge docenten minder bekend zijn met het register zijn ze, als ze er bekend mee zijn, wel beduidend vaker geregistreerd. Vooral in het po is het verschil groot. Van de startende docenten met maximaal vijf jaar werkervaring is meer dan de helft geregistreerd, terwijl dat bij de overige docenten nog geen kwart is (bijlage 4, tabel 11).

Een groot deel van de docenten die niet is geregistreerd ziet, net zoals vorig jaar, het nut er niet van in. In het mbo gaat het om een derde van de docenten die bekend zijn met het register, maar niet geregistreerd, in het mbo om 37 procent en in het vo om 42 procent. Daarnaast is een groot deel van de docenten (ongeveer een derde) er nog niet aan toegekomen. In vergelijking met vorig jaar zijn er geen grote verschillen.

Tabel 3.9 Reden niet geregistreerd in het lerarenregister (meer antwoorden mogelijk)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ik ben er nog niet aan toegekomen	33,0%	35,7%	29,6%	29,2%	33,7%	35,8%
Ik voldoe niet aan de bevoegdheidseisen	0,0%	0,0%	3,0%	3,0%	3,4%	2,0%
Ik geef minder dan 0,2 fte les	2,2%	1,7%	1,2%	1,0%	5,8%	3,0%
Ik ben te weinig bekend met de doelen van het register	19,9%	16,8%	17,0%	17,9%	13,9%	22,2%
Ik zie onvoldoende het nut van het register	37,2%	37,0%	48,3%	41,8%	32,8%	32,8%
Ik ga binnenkort met pensioen*	-	11,8%	-	10,1%	-	8,7%
Een andere reden**	20,5%	13,5%	21,0%	16,3%	24,0%	14,4%
Totaal N	312	297	601	576	445	530

* In 2012 is deze antwoordcategorie niet actief aangeboden en hebben veel docenten dit vermeld bij 'andere reden'.

** Waaronder privacyredenen, geen tijd, principiële redenen, twijfel over nut register

Een zesde van de groep niet-geregistreerde docenten grijpt de mogelijkheid aan om een andere reden te geven. Vaak lichten ze toe waarom ze het register niet nuttig vinden. Ze zien het nog wel eens als overbodig. Daarnaast geven ze aan dat ze om privacyredenen zich niet registreren en dat ze er geen tijd voor hebben.

Net zoals vorig jaar zijn er volgens het onderwijzend personeel maar weinig instellingen die docenten verzoeken om zich in te schrijven. Toch zien we wel een verandering. Ging het vorig jaar om 2 tot 5 procent van de docenten die aangaven dat ze een verzoek hadden gehad, dit jaar is dit percentage gestegen tot 5 tot 10 procent van de docenten. Managers en directeuren geven, net zoals vorig jaar, vaker aan dat hun instelling de docenten vraagt om zich te registreren. Ook hier is er sprake van een stijging. Ging het vorig jaar om zo'n 10 tot 18 procent van de managers, nu gaat het om 19 tot 25 procent van de managers (bijlage 4, tabel 13).

Aan leidinggevendenden in het vo hebben we gevraagd hoe ze tegenover een eventuele registratieplicht voor leidinggevendenden in het vo staan. Bijna de helft van de vo-managers en directeuren staat positief tot zeer positief tegenover de eventuele invoering van een registratieplicht voor leidinggevendenden in het vo. Een bijna even grote groep oordeelt er neutraal over en tien procent is er (zeer) negatief over.

Tabel 3.10 Oordeel over eventuele registratieplicht voor leidinggevendenden in het vo

	2013
Zeer positief	6,8%
Positief	38,4%
Neutraal	43,9%
Negatief	8,0%
Zeer negatief	3,0%
Totaal	100%

Zowel managers als docenten hebben we een aantal stellingen voorgelegd over het nut van het lerarenregister. Managers en directeuren oordelen net zoals vorig jaar positiever over het nut van het register dan docenten. Directeuren/managers en docenten in het vo zijn minder positief dan hun collega's uit het po en mbo. Ze geven minder vaak aan dat ze het als (zeer) nuttig ervaren. Opvallend is dat vo-managers zelfs minder vaak (zeer) positief oordelen over het register. Ging het vorig jaar om ongeveer de helft, nu gaat het om iets minder dan de helft. Ook po-directeuren en docenten uit het po zijn minder positief dan vorig jaar over de nut van het register.

Tabel 3.11 Oordeel over het lerarenregister: percentage directie/management dat '(zeer) nuttig' heeft aangekruist

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Wat is uw oordeel over het nut van het lerarenregister voor...						
...de motivatie om de bekwaamheid te onderhouden	57,4%	55,7%	57,8%	48,1%	67,8%	66,2%
...de inhoudelijke versterking van het beroep	67,0%	63,1%	59,2%	51,9%	65,5%	67,6%
...het versterken van de positie van de leraar	63,0%	56,0%	52,8%	48,9%	66,3%	62,7%
...de versterking van de beroepsgroep en de beroepsidentiteit	66,3%	59,5%	58,2%	55,7%	69,8%	71,8%
...de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs	60,5%	58,6%	55,2%	45,6%	64,3%	63,7%

* Volledige tabel is te vinden in bijlage 4, tabel 16

Tabel 3.12 Oordeel over lerarenregister: percentage onderwijzend personeel dat '(zeer) nuttig' heeft aangekruist

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Wat is uw oordeel over het nut van het lerarenregister voor...						
...de motivatie om de bekwaamheid te onderhouden	41,4%	39,1%	35,0%	37,1%	43,0%	43,4%
...de inhoudelijke versterking van het beroep	45,7%	42,5%	37,6%	38,8%	46,6%	46,5%
...het versterken van de positie van de leraar	44,8%	42,3%	37,3%	37,6%	47,5%	47,1%
...de versterking van de beroepsgroep en de beroepsidentiteit	45,3%	43,6%	38,9%	39,5%	49,1%	49,9%
...de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs	43,4%	40,8%	35,2%	36,3%	45,0%	44,7%

* Volledige tabel is te vinden in bijlage 4, tabel 17

In de bovenstaande tabel hebben we er voor de overzichtelijkheid voor gekozen alleen het percentage weer te geven van medewerkers die '(zeer) nuttig' hebben aangekruist. In bijlage 3, tabel 16 hebben we de volledige tabel opgenomen van het oordeel over het register. We zien daar vooral dat docenten en managers vaak geen oordeel kunnen geven (ongeveer een vijfde van de managers en 35 tot 40 procent van de docenten).

3.4 Peer review

Peer review (of collegiale toetsing) is een methode om de kwaliteit te verbeteren door het werk te onderwerpen aan de kritische blik van vakgenoten of collega's. Peer review maakt deel uit van de tweede actielijn uit het Actieplan Leraar 2020: Naar professionele scholen met ruimte voor goed

personeelsbeleid. Net zoals vorig jaar hebben we naar de onderstaande vormen van peer review gevraagd:

- Het door docenten gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt ten aanzien van onderwijs geven met collega-docenten *van de eigen instelling*.
- Het door docenten gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt ten aanzien van onderwijs geven met collega-docenten *van een andere instelling*.
- Het observeren van lessen door collega-docenten *van de eigen instelling* en die lesbezoeken vervolgens onderling bespreken.
- Het observeren van lessen door collega-docenten *van andere instelling* en die lesbezoeken vervolgens onderling bespreken.
- Deelname van docenten aan onderlinge lesbezoeken met collega-docenten *van de eigen instelling* waarbij elkaars lessen worden geobserveerd aan de hand van een afgesproken kijkwijzer.
- Deelname van docenten aan onderlinge lesbezoeken met collega-docenten *van een andere instelling* waarbij elkaars lessen worden geobserveerd aan de hand van een afgesproken kijkwijzer.

Vorig jaar hebben we dit onderdeel zeer uitgebreid bevraagd. Dit jaar hebben we ons beperkt tot de kern. Wel hebben we nu ook aan directeuren en managers gevraagd of er sprake is van peer review met directeuren/managers onderling.

3.4.1 Gebruik van peer review

De helft van de mbo-docenten heeft het afgelopen jaar geen enkele vorm van feedback gehad door middel van peer review. Dit is daarmee, net zoals vorig jaar, de sector waar peer review het minst plaatsvindt. In het vo en het mbo gaat het om circa 35 procent van de docenten die met geen enkele vorm van peer review in aanraking is gekomen. In het primair onderwijs komt peer review het meest voor: slechts 28 procent van de docenten heeft geen feedback gehad door middel van peer review.

Als er sprake is van peer review dan gaat het vooral om het gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt met collega's van de eigen instelling. Lesobservaties van directe collega's worden vooral in het primair onderwijs en in iets mindere mate in het voortgezet onderwijs ook geregeld genoemd. Peer review door collega's van een andere instelling komt vrijwel niet voor en als het voorkomt dan vooral in het po.

Tabel 3.13 Afgelopen jaar via peer review feedback gehad (onderwijzend personeel, meer antwoorden mogelijk)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja, door het gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met één of meer collega's <u>van mijn eigen instelling</u>	52,7%	49,2%	44,8%	43,3%	39,3%	40,4%	50,4%	55,6%
Ja, door het gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met één of meer collega's <u>van een andere instelling</u>	14,2%	14,9%	8,8%	9,4%	8,0%	7,6%	9,2%	11,9%
Ja, een collega <u>van mijn eigen instelling</u> heeft één of meer lessen van mij geobserveerd	41,4%	41,9%	31,6%	36,9%	13,5%	19,1%	20,0%	22,6%
Ja, een collega <u>van een andere instelling</u> heeft één of meer lessen van mij geobserveerd	10,0%	9,8%	5,2%	7,3%	3,6%	3,7%	2,6%	3,3%
Ja, ik neem deel aan onderlinge lesbezoeken met collega's <u>van mijn eigen instelling</u> *	19,9%	20,7%	16,2%	19,4%	4,8%	6,0%	6,7%	9,0%
Ja, ik neem deel aan onderlinge lesbezoeken met collega's <u>van een andere instelling</u> *	2,3%	2,8%	1,8%	1,8%	0,6%	0,5%	0,6%	0,7%
Nee	27,9%	28,0%	37,9%	34,6%	53,4%	50,2%	42,5%	35,4%
Totaal N	2648	2107	3093	2375	2010	2391	2648	2107

* Waarbij lessen worden geobserveerd aan de hand van een kijkwijzer.

Tussen de jaren zijn er kleine verschillen. In het hbo, mbo en vo zeggen relatief iets minder docenten dat er sprake is geweest van peer review. Als we de bovenstaande tabel uitsplitsen naar leeftijd en daarbij kijken in hoeverre docenten ervaring hebben met peer review, dan zien we dat de jongste groep docenten (onder de 35) vaker ervaring heeft met peer review. Dit verschil doet zich voor in alle sectoren. Aangezien jonge docenten meestal startende docenten zijn, zien we dit verschil ook daar terug.

We hebben dezelfde vraag, in een andere vorm, ook gesteld aan directieleden en managers. We hebben directie en management niet expliciet de mogelijkheid gegeven om te antwoorden dat er geen sprake is van peer review. Op basis van het aantal managers dat overal 'niet' heeft aangekruist, hebben we wel een dergelijke antwoordcategorie kunnen creëren. Managers en directeuren geven aan dat er veel vaker sprake is van peer review dan volgens docenten het geval is. Slechts een enkel directielid of manager geeft aan dat peer review niet voorkomt. Als er peer review voorkomt, dan gaat het vooral om het gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt met docenten van de eigen instelling. Ook nu zien we dat de verschillende vormen het vaakst voorkomen in het po. Tussen de jaren zijn er kleine verschillen. We zien dat in het po en vo het gezamenlijk bespreken van een probleem met collega-docenten van de eigen instelling vaker veel voorkomt.

Net zoals volgens docenten zelf, zien we wederom dat peer review met docenten van buiten de eigen instelling weinig voorkomt.

Tabel 3.14 In welke mate is er sprake van vormen van peer review voor onderwijsgeveenden? (directie/management, percentage antwoord veel*)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Het door docenten gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met docenten <u>van de eigen instelling</u> .	62,1%	66,2%	41,1%	49,4%	31,8%	28,5%	45,8%	47,8%
Het door docenten gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met docenten <u>van een andere instelling</u> .	10,8%	12,7%	7,3%	10,5%	5,1%	10,2%	7,2%	12,9%
Het observeren van lessen door docenten <u>van de eigen instelling</u>	21,4%	24,7%	19,9%	29,5%	7,8%	9,2%	9,6%	7,5%
Het observeren van lessen door docenten <u>van een andere instelling</u>	4,7%	3,9%	3,3%	5,9%	0,8%	1,1%	1,8%	2,0%
Deelname van docenten aan onderlinge lesbezoeken met docenten <u>van de eigen instelling</u>	15,5%	18,2%	11,4%	16,0%	5,5%	4,2%	5,4%	4,5%
Deelname van docenten aan onderlinge lesbezoeken met docenten <u>van een andere instelling</u>	2,2%	2,3%	1,5%	5,1%	0,4%	0,4%	0,0%	2,0%
Nee	0,6%	1,0%	1,0%	1,3%	2,7%	4,6%	3,6%	2,0%

* Zie voor volledige tabellen bijlage 4: tabel 21.

** Waarbij lessen worden geobserveerd aan de hand van een kijkwijzer.

Dit jaar hebben we voor het eerst gevraagd of directeurs en managers onderling ook aan peer review doen. Iets minder dan de helft van de mbo- en hbo-managers geeft aan feedback gehad te hebben via peer review. In het po en in het vo komt het vaker voor. Daar geeft zo'n 60 procent aan ervaring te hebben met peer review. Als ze er ervaring mee hebben, dan gaat het vooral om peer review met schoolleiders en managers van de eigen instelling. Peer review met managers/schoolleiders van andere instellingen komt vooral voor in het po en vo.

Tabel 3.15 Afgelopen jaar via peer review feedback gehad? (directie/management)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Ja, met schoolleiders/managers van de eigen school/instelling	47,1%	49,8%	41,5%	43,8%
Ja, met schoolleiders/managers van buiten de eigen school/instelling	23,7%	21,5%	9,9%	11,9%
Nee	39,9%	40,5%	53,5%	51,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Totaal N	309	237	284	201

Vervolgens hebben we gevraagd in welke mate er sprake van is van peer review. Deze vraag hebben we aan alle managers en directieleden voorgelegd, ongeacht of ze bij de vorige vraag hebben aangegeven of er sprake is van peer review. In alle sectoren geven managers aan dat de mate waarin peer review voorkomt, maar gering is (zie bijlage 3, tabel 15).

3.4.2 Oordeel over peer review

In alle sectoren vindt meer dan de helft van de docenten het krijgen van feedback via peer review zeer zinvol. Po-docenten, die überhaupt de meeste ervaring hebben met peer review, zijn samen met de hbo-docenten nog het meest overtuigd van het nut. Meer dan 60 procent vindt peer review zeer zinvol. Maar enkelen (1 tot 3%) vinden peer review niet zinvol.

Tabel 3.16 Oordeel over het nut om via peer review feedback te krijgen (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Zeer zinvol	61,2%	62,3%	47,8%	50,6%	48,0%	52,4%	54,0%	61,9%
Matig zinvol	32,3%	31,7%	40,0%	39,5%	38,4%	38,5%	35,4%	30,7%
Weinig zinvol	4,4%	3,8%	7,9%	6,6%	8,4%	5,9%	7,7%	5,5%
Niet zinvol	1,4%	1,3%	3,4%	2,7%	3,9%	2,5%	2,3%	1,5%
Geen antwoord	0,7%	0,9%	0,9%	0,7%	1,2%	0,6%	0,6%	0,4%
Totaal	2648	2107	3093	2375	2010	2391	2648	2107

Docenten met ervaring met peer review oordelen iets positiever dan andere docenten. Het verschil is echter klein (bijlage 4, tabel 22). Een groter verschil zien we als we kijken naar de startende docenten met maximaal vijf jaar onderwijservaring: zij geven vaker aan dat ze peer review zeer zinvol vinden. We zien dit in iets minder sterke mate terug bij jonge docenten. Of docenten wel of niet een mastersopleiding hebben voltooid, maakt vrijwel niet uit voor het oordeel over peer review (bijlage 4, tabel 23 tot en met 25).

Net zoals docenten zijn ook directeuren en managers zeer positief over het nut van peer review om op die manier feedback te krijgen op het werk als

schoolleider/manager en geeft meer dan de helft (mbo) tot bijna 70 procent (po) aan peer review zeer zinvol te vinden. Er is vrijwel geen manager of directeur die peer review niet zinvol vindt.

Tabel 3.17 Oordeel over het nut van peer review (directie/management)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Zeer zinvol	69,3%	62,4%	54,2%	61,2%
Matig zinvol	27,2%	34,2%	41,9%	33,8%
Weinig zinvol	2,6%	3,0%	3,2%	3,5%
Niet zinvol	0,6%	0,4%	0,7%	1,5%
Geen antwoord	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	309	237	284	201

4 BELONING, PERSONEELSBELEID EN BEGELEIDING

In dit hoofdstuk besteden we vooral aandacht aan de professionele schoolorganisatie. Allereerst komen de beloning en eventuele promoties aan bod, vervolgens het personeelsbeleid en de professionele ruimte en als laatste de begeleiding van beginnende leraren.

4.1 Beloning en promoties

In het po is iets minder dan de helft van de directeuren tevreden over de beloning. In het mbo ligt dit percentage op de helft en in het vo op 54 procent. In het hbo zijn de meeste managers tevreden: 63 procent.

Dit jaar zijn managers/directeuren in alle sectoren iets minder vaak tevreden over de beloning dan vorig jaar. Vorig jaar was ruim de helft tot ruim 60 procent van de managers (zeer) tevreden over de beloning. Dit jaar is dat percentage in alle sectoren gedaald, alhoewel de daling in het hbo miniem is.

Tabel 4.1 Tevredenheid over beloning (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) tevreden	51,5%	43,7%	59,7%	54,4%	60,0%	50,4%	63,3%	62,7%
Neutraal	26,9%	27,2%	21,7%	18,1%	22,0%	21,1%	22,3%	19,4%
(Zeer) ontevreden	21,6%	28,8%	18,6%	27,4%	18,0%	28,5%	13,9%	17,9%
Weet niet	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal aantal	310	309	300	237	255	284	166	201

Bij docenten zien we hetzelfde: dit jaar zijn er minder docenten tevreden met hun salaris dan vorig jaar. Het aantal ontevreden docenten is gestegen. In 2012 was nog ongeveer 20 procent tot een kwart (zeer) ontevreden, nu is dat percentage in alle sectoren gestegen.

Nog steeds geldt overigens dat de tevredenheid met de beloning het hoogste is in het hbo en het laagste in het po.

Tabel 4.2 Tevredenheid over beloning (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) tevreden	42,2%	35,8%	46,9%	42,3%	48,8%	42,9%	56,9%	53,2%
Neutraal	31,2%	32,1%	25,2%	27,2%	25,9%	27,1%	23,2%	24,9%
(Zeer) ontevreden	26,5%	31,9%	27,9%	30,3%	25,1%	29,9%	19,9%	21,8%
Weet niet	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal aantal	2648	2107	3093	2375	2010	2391	2010	1625

We hebben de tevredenheid over de beloning ook uitgesplitst naar enkele achtergrondkenmerken. In het po en het mbo hebben docenten met een masteropleiding minder vaak aangekruist dat ze zeer tevreden zijn. In de andere sectoren zien we dit verschil niet. Startende docenten in po, vo en hbo zijn minder vaak tevreden over hun salaris dan de overige docenten. In het mbo zien we dit verschil niet (zie bijlage 5, tabel 1 tot en met 3).

In 2013 zijn er minder docenten bevorderd naar een andere schaal dan de jaren ervoor. Het jaar 2013 is pas halverwege, waardoor lagere percentages voor de hand liggen. Sinds 2010 is 27 procent van de vo-docenten benoemd in een andere schaal. In de andere sectoren ligt dat lager. In het po gaat het om 18 procent, in het mbo om 21 procent en in het hbo om 17 procent.

Tabel 4.3 Afgelopen periode bevorderd/benoemd in andere schaal (onderwijzend personeel)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Ja, in 2010	3,9%	7,8%	3,6%	4,0%
Ja, in 2011	6,3%	9,6%	7,7%	4,6%
Ja, in 2012	5,4%	7,4%	7,0%	7,2%
Ja, in 2013	2,4%	2,5%	2,0%	1,4%
Nee	82,0%	72,7%	79,7%	82,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%

We hebben dit jaar voor het eerst gevraagd op wat voor manier docenten de afgelopen twee jaar zijn benoemd in het kader van de functiemix/salarismix. Dit verschilt sterk per sector. In het po en vo geven docenten aan dat dit gebeurt door middel van een sollicitatieprocedure (57% in po en 64% in vo), maar in het mbo en in het hbo is deze optie beduidend minder aangekruist (26% in mbo en 13% in hbo). Dat komt vooral omdat ze het niet weten. In het mbo ligt dat voor de hand, omdat alleen instellingen uit de Randstad functiemixgelden hebben ontvangen. In het hbo is bijna 46 procent onbekend met de methode. Aangezien de functiemix in het hbo is uitgewerkt in instellingsconvenanten heeft dit wellicht zijn weerslag op de bekendheid op de instelling.

Tabel 4.4 Methode waarmee docenten in afgelopen twee jaar in het kader van de functiemix/salarismix bevorderd werden (onderwijzend personeel)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Door middel van een sollicitatieprocedure	57,4%	63,8%	25,8%	13,1%
Op aanwijzing van het management (zonder sollicitatie)	20,9%	17,7%	16,8%	22,8%
Volgens een systeem waarbij elke (functionerende) docent na een vaste periode in aanmerking komt voor bevordering	1,3%	5,0%	7,7%	6,4%
Op basis van het entreerecht (alleen vo)	0,1%	2,9%	0,1%	0,0%
Op onze school/instelling hebben in de afgelopen twee jaar geen bevorderingen plaatsgevonden	9,1%	5,0%	16,6%	10,4%
Anders*	6,5%	6,8%	10,9%	7,9%
Weet niet	13,6%	11,6%	29,6%	45,9%

* Een veelheid aan toelichtingen is hier gegeven.

In alle sectoren heeft een deel van de docenten ‘anders’ aangekruist en toegelicht op welke manier de bevorderingen hebben plaatsgevonden. Vriendjespolitiek, willekeur en bevorderingen op basis van anciënniteit worden het meest genoemd door deze groep. Ook geven enkele docenten in alle sectoren aan dat er geen bevorderingen hebben plaatsgevonden. Verder noemen po-docenten intern begeleiders die een bevordering hebben gekregen. In het vo en in het mbo wordt vaak het portfolio of leidinggevende functies genoemd op basis waarvan een bevordering plaatsvindt. Mbo-docenten noemen specifieke LC-scholing als basis voor een bevordering. In het hbo geven docenten aan dat bevorderingen plaatsvinden in functionerings- en beoordelingsgesprekken.

4.2 Personeelsbeleid en professionele ruimte

Net zoals vorig jaar hebben directeuren/managers en docenten de mogelijkheid gekregen een oordeel te geven over een aantal aspecten van het personeelsbeleid. In de onderstaande tabel hebben we per aspect aangegeven welk percentage van het personeel het oordeel ‘(zeer) goed’ heeft gegeven over een bepaald aspect.

Net zoals vorig jaar oordelen alle managers positiever over het algemeen personeelsbeleid dan de docenten. Wel oordelen ze dit jaar iets minder positief dan vorig jaar. Vooral mbo-managers oordelen minder positief. Alleen bij de hbo-managers is er weinig verschil.

Managers in po en vo zijn het meest tevreden over de aandacht voor het welzijn voor het personeel. In het mbo en het hbo is het meest positief geoordeeld over het verzuimbeleid (een onderdeel dat ook bij po en vo hoog scoort) en in het hbo is ook scholing en professionalisering door veel managers beoordeeld als goed.

Tabel 4.5 Oordeel over het personeelsbeleid (percentage ‘(zeer) goed’ directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Algemeen personeelsbeleid	82,3%	72,2%	74,8%	70,9%	58,4%	52,1%	61,4%	60,2%
Functionerings- en beoordelingsgesprekken	67,9%	67,0%	62,0%	62,9%	59,2%	52,5%	69,3%	65,2%
Beloningscriteria	33,2%	34,3%	49,4%	41,8%	38,4%	31,3%	54,2%	46,3%
Promotiecriteria	33,7%	37,2%	53,1%	44,7%	36,1%	29,6%	45,8%	37,3%
Scholing en professionalisering	75,6%	65,0%	67,2%	57,8%	61,6%	57,4%	79,5%	72,6%
Aandacht welzijn personeel	86,2%	80,3%	76,0%	81,0%	61,2%	51,4%	68,7%	68,2%
Leeftijdsbewust personeelsbeleid	55,5%	47,9%	51,5%	49,8%	41,6%	32,0%	50,0%	54,2%
Arbeidsomstandigheden en werkdruk	42,8%	42,7%	47,0%	53,2%	38,8%	33,5%	33,1%	37,3%
Verzuimbeleid	78,4%	75,1%	71,6%	74,7%	67,1%	65,1%	74,1%	72,6%
Aannamebeleid	68,4%	69,3%	74,6%	76,4%	56,1%	58,8%	65,1%	68,7%

Ook het onderwijzend personeel oordeelt bij sommige onderdelen iets minder vaak dan vorig jaar dat een bepaald aspect als goed moet worden beoordeeld. Ook nu springt het mbo eruit als sector waar docenten het minst vaak tevreden zijn over het personeelsbeleid. Docenten in alle sectoren zijn vooral tevreden over het verzuimbeleid en scholing en professionalisering. In het primair onderwijs zijn ze ook relatief vaak tevreden over het algemeen personeelsbeleid en de functionerings- en beoordelingsgesprekken. In de andere sectoren is dat minder. Het minst tevreden zijn docenten over de arbeidsomstandigheden en de werkdruk.

Tabel 4.6 Oordeel over het personeelsbeleid (percentage '(zeer) goed' onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Algemeen personeelsbeleid	62,5%	57,9%	44,0%	41,5%	33,7%	35,1%	47,4%	42,7%
Functionerings- en beoordelingsgesprekken	57,3%	56,0%	39,7%	40,5%	40,0%	41,6%	46,6%	45,2%
Beloningscriteria	34,7%	30,6%	31,6%	28,5%	29,2%	25,6%	33,9%	29,6%
Promotiecriteria	37,2%	32,0%	29,5%	26,8%	21,8%	19,2%	28,7%	26,5%
Scholing en professionalisering	66,2%	67,9%	51,4%	51,4%	43,7%	49,2%	60,8%	56,6%
Aandacht welzijn personeel	58,3%	53,5%	44,6%	43,1%	33,4%	35,7%	44,7%	41,8%
Leeftijdsbewust personeelsbeleid	52,4%	50,0%	44,1%	41,7%	29,5%	29,9%	49,3%	46,8%
Arbidsomstandigheden en werkdruk	27,9%	24,3%	23,5%	23,2%	15,6%	17,9%	21,9%	20,3%
Verzuimbeleid	72,3%	69,7%	57,6%	57,6%	51,9%	54,6%	61,8%	58,9%
Aannamebeleid	58,0%	56,7%	45,3%	48,3%	34,2%	38,2%	45,9%	45,5%

In het hbo vinden volgens managers de meeste formele personeels-gesprekken plaats. Bijna 40 procent heeft twee keer per jaar een gesprek, iets dat in de andere sectoren bijna niet voorkomt. Managers en directieleden uit po, vo en mbo geven in meerderheid aan dat er één keer per jaar een functioneringsgesprek met hen wordt gevoerd (62% in po, 56% in vo en 60% in mbo). In vergelijking met vorig jaar zien we dat managers en directieleden uit vooral po en vo vaker aangeven dat ze nooit een gesprek hebben.

Tabel 4.7 Mate waarin er formele personeelsgesprekken worden gevoerd (directie/management*)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Niet/nooit	3,7%	7,4%	5,8%	10,5%	2,7%	3,9%	0,6%	3,0%
Minder dan één keer per jaar	15,8%	14,2%	22,3%	21,9%	20,0%	19,7%	4,8%	5,0%
Eén keer per jaar	65,9%	61,8%	60,1%	55,7%	57,6%	59,5%	37,3%	37,3%
Twee keer per jaar	11,6%	12,0%	7,8%	8,9%	16,9%	14,8%	40,4%	39,3%
Meer dan twee keer per jaar	3,0%	4,2%	3,9%	3,0%	2,7%	2,1%	16,9%	15,4%
Geen antwoord	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* In 2013 is de vraagstelling gewijzigd. In 2012 was de vraag 'hoe vaak worden er met u op uw school/instelling formele personeelsgesprekken met u over uw functioneren gevoerd?'. In 2013 is gevraagd: hoe vaak worden er met u formele personeelsgesprekken met u over uw functioneren gevoerd door uw werkgever?.

Bij het onderwijzend personeel zien we ongeveer hetzelfde patroon als bij de managers. Ook het onderwijzend personeel geeft in meerderheid aan dat ze één keer per jaar een formeel personeelsgesprek hebben en in het hbo geeft een deel aan één keer per jaar een gesprek te hebben en een even groot deel twee keer per jaar.

Tabel 4.8 Mate waarin er formele personeelsgesprekken worden gevoerd (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Niet/nooit	2,5%	2,4%	5,0%	4,3%	4,5%	4,5%	2,0%	1,5%
Minder dan één keer per jaar	19,8%	19,1%	35,1%	32,0%	29,4%	26,6%	6,1%	5,4%
Eén keer per jaar	65,9%	65,4%	50,3%	52,9%	55,1%	55,0%	40,3%	41,0%
Twee keer per jaar	10,5%	11,6%	8,4%	9,6%	9,6%	12,9%	42,8%	42,2%
Meer dan twee keer per jaar	1,4%	1,4%	1,1%	1,3%	1,5%	1,0%	8,8%	10,0%
Geen antwoord	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

We hebben de managers ook gevraagd om aan te geven hoe vaak docenten volgens hen een formeel gesprek hebben. Dit beeld is, net zoals vorig jaar, in het po, vo en mbo positiever dan volgens de docenten zelf. Alleen in het hbo zijn er maar weinig verschillen tussen managers en docenten (bijlage 5, tabel 5).

Volgens managers en directieleden uit het po tellen in de functioneringsgesprekken vooral de onderdelen observatie van lessen, omgang met leerlingen, opbrengstgericht werken, omgaan met verschillen tussen leerlingen en omgaan met leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben mee in de personeelsgesprekken. Deze onderdelen zijn alle door meer dan 80 procent van de directeuren genoemd. In vo zijn vooral lesobservaties en omgang met leerlingen door meer dan 80 procent genoemd. In het mbo springt vooral omgang met studenten eruit en in het hbo zien we dat de omgang met studenten, bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling en het oordeel van de leerlingen door een hoog percentage aan

managers is genoemd. Grote, opvallende verschillen met vorig jaar zijn er niet (zie bijlage 5, tabel 7).

Tabel 4.9 Mate waarin onderdelen meetellen in de formele personeels-gesprekken met leraren (percentage '(zeer) sterk', directie/management*)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Observatie van lessen				
	87,7%	81,9%	43,0%	22,4%
Oordeel leerlingen				
	16,2%	69,2%	49,3%	78,1%
Niet-lesgebonden activiteiten				
	61,5%	63,3%	54,2%	64,2%
Omgang met leerlingen/studenten				
	91,6%	91,1%	77,8%	74,6%
Opbrengstgericht werken				
	83,5%	58,6%	45,1%	48,8%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten				
	90,3%	67,1%	53,5%	33,3%
Omgaan met leerlingen/studenten die extra ondersteuning nodig hebben				
	90,9%	62,4%	51,8%	35,8%
Bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling				
	74,8%	68,4%	68,0%	80,6%
De mate waarin bekwaamheden worden bijgehouden/bekwaamheidsdossier				
	41,1%	27,0%	29,2%	33,3%
Het gemiddeld (examen)cijfer van de leerlingen				
	23,3%	60,3%	16,5%	15,4%
Voortgang persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)				
	67,0%	57,0%	50,0%	56,2%

* De volledige tabel is te vinden in bijlage 5, tabel 5.

In de tabel hieronder zien we wat er volgens de docenten zelf aan bod komt in de personeelsgesprekken. Het beeld is, globaal gezien, hetzelfde, maar we zien dat docenten uit het po bepaalde onderdelen minder vaak hebben aangekruist. Iets soortgelijks zien we in de andere sectoren. Ook nu zien we geen grote opvallende verschillen tussen de jaren.

Tabel 4.10 Mate waarin onderdelen meetellen in de formele personeels-gesprekken met leraren (percentage '(zeer) sterk', onderwijzend personeel)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Observatie van lessen				
	66,8%	56,0%	23,5%	13,5%
Oordeel leerlingen				
	15,6%	54,8%	40,4%	69,9%
Niet-lesgebonden activiteiten				
	52,2%	48,8%	51,1%	59,6%
Omgang met leerlingen/studenten				
	77,9%	74,4%	65,1%	57,8%
Opbrengstgericht werken				
	75,4%	55,3%	48,2%	43,4%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten				
	76,2%	53,6%	42,2%	20,3%
Omgaan met leerlingen/studenten die extra ondersteuning nodig hebben				
	76,3%	51,2%	38,7%	19,0%
Bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling				
	65,7%	56,7%	60,7%	69,7%
De mate waarin bekwaamheden worden bijgehouden/bekwaamheidsdossier				
	38,8%	25,3%	27,2%	29,5%
Het gemiddeld (examen)cijfer van de leerlingen				
	27,5%	47,8%	15,2%	15,6%
Voortgang persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)				
	58,8%	43,5%	43,0%	45,4%

Bij de vragen over de mate van zeggenschap van docenten zien we dat managers en directieleden vaker aangeven dat docenten veel zeggenschap hebben dan docenten zelf. Zo zegt 80 procent van de directieleden/managers uit po en vo het (zeer) eens te zijn met de stelling dat docenten zeggenschap hebben over de inhoud en aanpak van het onderwijs, terwijl van de docenten 76 procent heeft aangegeven het (zeer) eens te zijn met deze stelling. Bij andere stellingen verschillen docenten en managers/directieleden overigens nauwelijks van mening.

Tussen de jaren zien we, ook hier, nauwelijks verschillen (bijlage 5, tabel 10). Ook dit jaar zien we dat de meerderheid van docenten en managers/directieleden uit po aangeeft het (zeer) eens te zijn met de stelling dat het team van leraren systematisch werkt aan de professionele ontwikkeling. In de andere sectoren ligt dit percentage (ruim) onder de 50 procent.

Tabel 4.11 Oordeel over zeggenschap leraren (percentage '(zeer) eens', directie/management)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Op onze school/instelling beschikt de leraar over zeggenschap over de inhoud en aanpak van het onderwijs				
	80,3%	80,2%	72,5%	83,6%
Op onze school/instelling maakt de leraar gebruik van de ruimte voor het bepalen van de inhoud en aanpak van het onderwijs				
	69,9%	68,4%	63,4%	76,6%
Op onze school/instelling reflecteert de vaksectie/het team van leraren op het eigen functioneren				
	42,4%	40,1%	31,3%	44,3%
Op onze school/instelling werkt de vaksectie/het team van leraren systematisch aan de professionele ontwikkeling				
	64,4%	35,4%	36,3%	44,8%
Het bestuur van de school/instelling heeft de zeggenschap van leraren in de vaksecties/het team op het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs goed geregeld				
	45,6%	41,4%	34,9%	54,7%
De zeggenschap van leraren in de vaksecties/team op het onderwijskundig beleid is op onze school/instelling goed georganiseerd				
	64,4%	57,4%	36,3%	53,2%
Op onze school/instelling is er sprake van een professionele, lerende cultuur				
	63,8%	39,6%	32,5%	56,0%
2013	65,4%	44,3%	37,3%	56,2%

* Volledige tabel is te vinden in bijlage 5, tabel 9.

Tabel 4.12 Oordeel over zeggenschap leraren (percentage '(zeer) eens', onderwijzend personeel)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Op onze school/instelling beschikt de leraar over zeggenschap over de inhoud en aanpak van het onderwijs				
	67,4%	66,5%	66,6%	70,6%
Op onze school/instelling maakt de leraar gebruik van de ruimte voor het bepalen van de inhoud en aanpak van het onderwijs				
	68,2%	69,3%	68,6%	74,9%
Op onze school/instelling reflecteert de vaksectie/het team van leraren op het eigen functioneren				
	47,0%	46,9%	38,6%	44,2%
Op onze school/instelling werkt de vaksectie/het team van leraren systematisch aan de professionele ontwikkeling				
	62,4%	44,4%	41,0%	40,9%
Het bestuur van de school/instelling heeft de zeggenschap van leraren in de vaksecties/het team op het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs goed geregeld				
	36,6%	27,9%	25,2%	30,2%
De zeggenschap van leraren in de vaksecties/team op het onderwijskundig beleid is op onze school/instelling goed georganiseerd				
	46,7%	35,2%	30,7%	33,8%
Op onze school/instelling is er sprake van een professionele, lerende cultuur				
	66,0%	40,8%	34,8%	43,8%

* Volledige tabel is te vinden in bijlage 5, tabel 9.

4.3 Begeleiding beginnende leraren

Begeleiding is belangrijk om docenten die starten in het beroep voor het onderwijs te behouden. We hebben aan alle managers en docenten gevraagd hoe ze oordelen over de begeleiding van beginnende leraren op hun school. Het is het oordeel van *alle* docenten over de manier van begeleiden op hun school, dus niet uitsluitend het oordeel van beginnende docenten zelf over de manier waarop ze begeleid zijn.

Zo'n 65 procent van de managers/directieleden uit po en 82 procent van de managers/directieleden uit vo is tevreden over de begeleiding van beginnende leraren op de eigen school. In het hbo, maar vooral in het mbo liggen de percentages veel lager, op 50 procent in het hbo en 38 procent in het mbo. In het mbo is het percentage dat tevreden is, zelfs nog iets gedaald. In het hbo is het daarentegen iets gestegen. In po en vo zien we weinig verschillen.

Tabel 4.13 Tevredenheid over begeleiding beginnende docenten op de instelling (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) tevreden	66,9%	65,4%	82,2%	81,9%	41,2%	37,7%	42,8%	49,8%
Neutraal	21,8%	19,4%	12,5%	13,1%	31,4%	32,4%	34,3%	29,9%
(Zeer) ontevreden	10,8%	14,2%	5,2%	4,6%	25,9%	28,5%	21,7%	19,4%
Geen antwoord	0,4%	1,0%	0,0%	0,4%	1,6%	1,4%	1,2%	1,0%
Totaal aantal	310	309	300	237	255	284	166	201

Docenten zijn veel minder vaak tevreden over de begeleiding van beginnende leraren op hun school. In het vo zijn de docenten nog het meest tevreden (56%), in het po is 42 procent tevreden en in het mbo en het hbo gaat het om slechts een kwart van de docenten die er zeer tevreden over zijn. In vergelijking met vorig jaar zien we, op het mbo na, geen verschillen. In het mbo is het percentage docenten dat tevreden is, iets toegenomen, maar is het percentage dat ontevreden is, nog steeds onveranderd hoog (45%).

Tabel 4.14 Tevredenheid over begeleiding beginnende docenten op de instelling (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
(Zeer) tevreden	44,3%	42,0%	53,2%	55,5%	20,6%	24,2%	25,7%	25,8%
Neutraal	29,9%	30,6%	25,0%	23,9%	33,1%	30,5%	34,5%	36,3%
(Zeer) ontevreden	25,5%	27,1%	21,5%	20,2%	45,8%	45,2%	39,0%	37,7%
Geen antwoord	0,3%	0,4%	0,3%	0,5%	0,5%	0,2%	0,8%	0,2%
Totaal aantal	2648	2107	3093	2375	2010	2391	2010	1625

Als we de bovenstaande tabel uitsplitsen naar achtergrondkenmerken dan zien we, als we naar de leeftijdscategorie kijken, geen heel eenduidig beeld,

maar zien we wel dat de jongste groep docenten meer tevreden is over de begeleiding op hun school of instelling dan de oudere docent. Ditzelfde zien we ook terug als we kijken naar of het een startende docent met maximaal vijf jaar werkervaring betreft of niet. Starters zijn meer tevreden. Blijkbaar hebben oudere docenten een ander idee over wat er nodig is aan begeleiding dan de startende docent zelf.

Vooraf managers geven aan dat de instelling bezig is om de begeleiding te verbeteren. In het po gaat het om ruim 40 procent van de directieuren/managers, in het hbo en mbo om circa 50 procent en in het vo om 57 procent van de directieuren/managers. Ook docenten geven aan dat de instelling bezig is met het verbeteren van de begeleiding. Er is echter een groot deel (zo'n 18 tot 30%) dat niet weet of de school/instelling ermee bezig is.

Tabel 4.15 Is instelling bezig met het verbeteren van de begeleiding aan beginnende docenten? (directie/managers)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja	43,8%	42,1%	57,2%	56,5%	54,5%	50,4%	53,6%	49,8%
Nee, wel nodig	11,9%	20,7%	7,5%	5,5%	23,5%	22,9%	18,1%	22,4%
Nee, is niet nodig	43,4%	35,0%	34,5%	36,7%	13,7%	12,3%	15,1%	17,9%
Geen antwoord	0,9%	2,3%	0,8%	1,3%	8,2%	14,4%	13,3%	10,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 4.16 Is instelling bezig met het verbeteren van de begeleiding aan beginnende docenten? (onderwijzend personeel)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja	30,6%	27,8%	44,4%	41,1%	24,5%	26,8%	27,0%	24,7%
Nee, wel nodig	26,9%	28,5%	18,7%	18,4%	39,9%	38,1%	33,5%	33,4%
Nee, is niet nodig	25,3%	26,2%	18,8%	19,5%	6,7%	8,1%	9,6%	10,5%
Weet niet	17,3%	17,5%	18,2%	20,9%	28,8%	26,9%	29,9%	31,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

In vergelijking met vorig jaar zien we in het hbo en mbo dat iets minder managers aangeven dat de instelling bezig is met het verbeteren van de begeleiding, maar de verschillen zijn niet groot. Ook zijn er weinig verschillen in vergelijking met vorig jaar als we kijken naar de docenten.

5 KWALITEIT OPLEIDINGEN, ARBEIDSMARKT DIRECTIE PO

Dit laatste hoofdstuk gaat in op de kwaliteit van de opleidingen (oordeel over de kennis en vaardigheden van beginnende leraren) en over de academische pabo. We sluiten af met een slotvraag voor directeuren in het po in hoeverre ze problemen verwachten met het vervullen van directievacatures.

5.1 Kwaliteit opleidingen

Directeuren en managers hebben we gevraagd naar hun mening over afgestudeerden van de verschillende soorten lerarenopleidingen. De helft van de directeuren uit het primair onderwijs beoordeelt de kennis en vaardigheden van de beginnende leraren die afkomstig zijn van de pabo als voldoende. Dat percentage ligt iets hoger dan vorig jaar.

Ook over afgestudeerden van de academische pabo geven directeuren vaker aan dat hun kennis en vaardigheden voldoende zijn (16% in 2013 versus 14% in 2012). Omdat er nog maar weinig afgestudeerden zijn van de academische pabo zijn er nog steeds veel directeuren die geen mening kunnen geven over deze groep.

Tabel 5.1 Oordeel over kennis en vaardigheden van beginnende leraren (po)

	2012	2013
Afkomstig van de pabo		
(Ruim) voldoende	47,7%	51,8%
Neutraal	24,3%	23,6%
(Ruim) onvoldoende	26,7%	22,3%
Geen mening	1,3%	2,3%
Totaal	100%	100%
Afkomstig van de academische pabo		
(Ruim) voldoende	13,8%	16,2%
Neutraal	14,0%	13,6%
(Ruim) onvoldoende	6,2%	6,1%
Geen mening	66,0%	64,1%
Totaal	100%	100%
Totaal N	310	309

Zo'n 42 procent van de vo-managers en directeuren geeft aan dat de kennis en vaardigheden van beginnende leraren die afkomstig zijn van de tweedegraads lerarenopleiding (ruim) voldoende zijn. Dat percentage ligt bijna even hoog als vorig jaar. Bijna de helft van de mbo-managers geeft aan dat de kennis en vaardigheden van afgestudeerden van de tweedegraads hbo-opleiding (ruim) voldoende zijn. Dat zijn er iets minder dan vorig jaar.

Met afgestudeerden van de eerstegraads hbo-opleiding hebben veel directieleden en managers geen ervaring, omdat deze opleiding nog niet zo lang bestaat en er bovendien sowieso niet overal eerstegraders werken. Een groot deel van de directieleden en managers uit het vo en mbo (28 tot 40%) kan daarom geen oordeel geven over de kennis en vaardigheden. Zo'n 34 (vo) tot 36 (mbo) procent van de managers geeft aan dat de kennis en vaardigheden (ruim) voldoende zijn.

Van de vo-managers is 31 procent tevreden over de kennis en vaardigheden van afgestudeerden van de universitaire eerstegraads opleiding. Dit percentage ligt iets lager dan vorig jaar. Mbo-managers hebben vanzelfsprekend minder ervaring met eerstegraders van de universitaire lerarenopleiding. De helft van de mbo-managers kan er daarom geen uitspraak over doen. Van de vo-managers heeft zo'n 30 procent geen mening gegeven.

Tabel 5.2 Oordeel over kennis en vaardigheden van beginnende leraren (vo, mbo, hbo)

	Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013
Afkomstig van de hbo-lerarenopleiding tweedegraads				
(Ruim) voldoende	45,8%	42,2%	54,1%	48,6%
Neutraal	29,4%	27,8%	22,7%	18,7%
(Ruim) onvoldoende	17,5%	17,7%	10,2%	14,8%
Geen mening	7,3%	12,2%	12,9%	18,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Afkomstig van de hbo-lerarenopleiding eerstegraads				
(Ruim) voldoende	38,8%	33,8%	38,4%	36,3%
Neutraal	21,5%	26,6%	23,1%	17,6%
(Ruim) onvoldoende	9,8%	11,8%	5,9%	6,7%
Geen mening	29,8%	27,8%	32,5%	39,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Afkomstig van de universitaire lerarenopleiding				
(Ruim) voldoende	36,1%	31,2%	31,0%	24,6%
Neutraal	24,5%	24,5%	22,7%	20,4%
(Ruim) onvoldoende	11,1%	14,8%	9,0%	6,7%
Geen mening	28,4%	29,5%	37,3%	48,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Totaal N	300	237	255	284

In het primair onderwijs geeft zo'n 64 procent van de managers aan dat vooral de vakinhoudelijke kennis verbetering behoeft. Ook didactische kennis is door de helft van de managers genoemd. Pedagogische competenties, samenwerken met ouders, reflectie en professionele ontwikkeling, en vakinhoudelijke vaardigheden zijn door meer dan 40 procent van de po-directeuren genoemd.

Vo-directeuren noemen vooral pedagogische en didactische competenties. Beide zijn door meer dan 60 procent van de managers genoemd.

In het mbo is er geen onderdeel dat er direct zo uitspringt als in het po en vo. De pedagogisch en didactische competenties zijn, net zoals in het vo, ook hier de onderdelen die het meeste zijn genoemd door iets meer dan 50 procent van de managers.

Tabel 5.3 Onderdelen waar verbetering voor nodig is bij beginnende leraren (vo, mbo, hbo)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Interpersoonlijke competenties	36,5%	25,5%	27,0%	23,7%	31,0%	27,1%
Pedagogische competenties	45,4%	43,1%	60,0%	61,9%	53,3%	51,4%
Vakinhoudelijke kennis	61,2%	64,1%	28,1%	27,5%	23,1%	27,8%
Vakinhoudelijke vaardigheden	49,0%	44,4%	24,9%	25,8%	19,2%	24,3%
Didactische competenties	53,2%	50,0%	64,6%	64,0%	61,2%	53,5%
Organisatorische competenties	33,3%	31,4%	29,2%	30,9%	42,0%	33,1%
Samenwerken met collega's	21,2%	16,3%	24,7%	19,5%	34,1%	22,9%
Samenwerken met ouders	51,5%	46,7%	33,2%	26,7%	21,2%	21,8%
Samenwerken met andere partijen (andere instellingen, bedrijven, gemeenten etc.)	19,6%	20,6%	21,5%	15,3%	36,9%	28,9%
Reflectie en professionele ontwikkeling	47,7%	39,2%	51,0%	39,8%	58,4%	47,2%
Geen verbetering nodig	1,7%	0,3%	2,9%	4,7%	2,4%	4,9%
Geen antwoord	0,5%	0,7%	1,4%	1,3%	2,4%	5,6%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Vorig jaar gaf nog net geen 30 procent van de directeuren en managers uit het vo aan ervaring te hebben met docenten die een educatieve minor hebben behaald. Dat percentage is dit jaar duidelijk toegenomen: 37 procent heeft ervaring met hen.

Tabel 5.4 Percentage scholen waar docent met educatieve minor werkt

	2012	2013
Ja	29,2%	36,7%

Aan de directeuren van vo-scholen die ervaring hebben met afgestudeerden met een educatieve minor hebben we gevraagd hoe ze oordelen over de kennis en vaardigheden van deze groep docenten. Over zowel de kennis als de vaardigheden geeft 56 tot 59 procent van de directeuren en managers aan dat deze ruim voldoende zijn. Iets minder dan 10 procent geeft aan dat de kennis en vaardigheden onvoldoende zijn.

Gezien de kleine aantallen kunnen we geen conclusies trekken over de verschillen tussen de jaren.

Tabel 5.5 Oordeel over kennis en vaardigheden docenten met educatieve minor

	Oordeel over kennis		Oordeel over vaardigheden	
	2012	2013	2012	2013
(Ruim) voldoende	55,7%	56,3%	51,8%	58,6%
Neutraal	38,1%	35,6%	42,0%	32,2%
(Ruim) onvoldoende	6,2%	8,0%	6,2%	9,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Totaal N	88	87	88	87

Aan de managers van de scholen waar geen docenten werken die een educatieve minor hebben behaald, hebben we gevraagd waarom niet. Net zoals vorig jaar geeft een groot deel (47%) aan dat er nog geen educatieve minoren zijn die zich hebben gemeld. Ook geeft een kwart van de directeuren aan dat ze geen vacatures hebben gehad.

Tabel 5.6 Reden (nog) geen docent met educatieve minor in dienst

	2012	2013
Er is (nog) geen of te weinig aanbod van leraren met een educatieve minor	27,4%	22,1%
Er zijn geen educatieve minoren die zich bij ons hebben gemeld	41,6%	47,0%
De pedagogisch-didactische kennis is onvoldoende	0,9%	4,0%
De inhoudelijke kennis is onvoldoende	1,8%	3,4%
Er is voldoende aanbod van anders opgeleide leraren	17,0%	14,8%
De school heeft geen vacatures (gehad)	17,1%	25,5%
Anders*	11,1%	11,4%
Totaal	100%	100%
Totaal N	212	149

* Waaronder directieleden die aangaven niet bekend te zijn met de term 'educatieve minor' en directieleden die geen specifieke reden konden aangeven.

Zo'n 63 procent van de directeuren in het primair onderwijs is positief over de invoering van de academische pabo en geeft aan dat dit een (zeer) goed idee is. Bijna 14 procent heeft echter geen mening over de invoering van de academische pabo.

Tabel 5.7 Mening over invoering academische pabo (po)

	2012	2013
(Zeer) goed idee	72,3%	62,8%
Neutraal	17,4%	18,1%
(Zeer) slecht idee	4,1%	5,2%
Geen mening	6,3%	13,9%
Totaal	100%	100%
Totaal N	310	309

Er zijn dit jaar meer directeuren die ervaring hebben met deze groep. Bijna een vijfde van de po-directeuren heeft ervaring met deze groep doordat ze iemand als stagiaire/lio hebben gehad of in dienst hebben.

Tabel 5.8 Ervaring met afgestudeerden van de academische pabo (po)

	2012	2013
Ja, als stagiaire/lio	12,9%	16,3%
Ja, in dienst	2,4%	2,9%
Nee	84,7%	80,7%
Totaal	100%	100%
Totaal N	310	309

5.2 Onderwijsarbeidsmarkt directeuren po

Als afsluiting van de vragenlijst hebben we directeuren uit het po gevraagd naar hun verwachting van de problemen die ze het komend jaar mogelijk zullen ondervinden bij het vervullen van directievacatures.

Verwachtte vorig jaar nog zo'n 18 procent van de directeuren problemen bij de vervulling, dit jaar is dat nog maar 10 procent. Daarnaast is er bijna 20 procent dat niet weet of er problemen zullen zijn of dit niet kunnen voorzien.

Tabel 5.9 Verwachting problemen bij vervullen directievacatures

	2012	2013
Ja	17,5%	10,0%
Nee	69,1%	69,6%
Weet niet/kan ik nog niet voorzien	13,4%	19,4%
Geen antwoord	0,0%	1,0%
Totaal	100%	100%

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Respons

In mei hebben 56.000 personeelsleden via het ABP een uitnodiging gehad voor de enquête 'Onderwijs werkt'. In totaal zijn er 11362 respondenten gestart met de vragenlijst (20%). Op voorhand was het niet mogelijk om de doelgroep exact af te bakenen. Een deel van de respons behoort daarom niet tot de doelgroep (waaronder ondersteunend personeel of personen werkzaam aan een universiteit). Bovendien hebben niet alle respondenten die gestart zijn met de vragenlijst deze volledig ingevuld. We hebben ervoor gekozen om alleen de respondenten mee te nemen die de vragenlijst vrijwel volledig hebben ingevuld. In de onderstaande tabel hebben we de verdeling van de respons die we uiteindelijk hebben meegenomen in de analyses naar sector en functie opgenomen.

Tabel B1.1 Responsverdeling naar sector en functie

	Directie/ Management	Onderwijzend personeel	Totaal
Po	309	2107	2416
Vo	237	2375	2612
Mbo	284	2379	2663
Hbo	201	1625	1826
Totaal	1031	8486	9517

Representativiteit

In de onderstaande tabellen laten we zien hoe de respons verdeeld is. We hebben per sector de responsverdeling naar geslacht, leeftijd en functie in kaart gebracht. We hadden voor het hbo geen populatiegegevens van managers en bovendien geen recentere specifieke gegevens dan uit 2010. We hebben hier uitsluitend gekeken naar geslacht en leeftijd van het onderwijzend personeel.

In alle sectoren, maar niet voor alle functies, hebben we een weging toegepast, omdat de respons niet helemaal representatief was voor de populatie.

Tabel B1.2 Respons directie/management primair onderwijs naar geslacht*

	% populatie	% steekproef
Man	56,0%	48,2
Vrouw	44,0%	51,8
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.3 Respons directie/management primair onderwijs naar leeftijd

	% populatie	% steekproef
< 25	0,0%	0,0%
25-34	4,6%	4,5%
35-44	17,0%	12,0%
45-54	31,4%	25,6%
55+	47,0%	57,9%
Totaal	100%	100%

Tabel B1.4 Respons docenten primair onderwijs naar geslacht

	% populatie	% steekproef
Man	15,1%	14,8%
Vrouw	84,9%	85,2%
Totaal	100%	100%

Tabel B1.5 Respons docenten primair onderwijs naar leeftijd*

	% populatie	% steekproef
< 25	3,3%	0,2%
25-34	27,8%	21,1%
35-44	20,9%	20,1%
45-54	24,8%	26,6%
55+	23,3%	32,0%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.6 Respons directie/management voortgezet onderwijs naar geslacht*

	% populatie	% steekproef
Man	73,4%	69,2%
Vrouw	26,6%	30,8%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p > 0.05$).

Tabel B1.7 Respons directie/management voortgezet onderwijs naar leeftijd

	% populatie	% steekproef
< 25	0,1%	0,0%
25-34	3,0%	3,0%
35-44	11,6%	13,9%
45-54	33,7%	26,2%
55+	51,7%	57,0%
Totaal	100%	100%

Tabel B1.8 Respons docenten voortgezet onderwijs naar geslacht*

	% populatie	% steekproef
Man	49,5%	54,2%
Vrouw	50,5%	45,8%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.9 Respons docenten voortgezet onderwijs naar leeftijd*

	% populatie	% steekproef
< 25	4,2%	0,4%
25-34	23,0%	13,4%
35-44	20,6%	20,0%
45-54	25,0%	25,7%
55+	27,2%	40,6%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.10 Respons directie/management mbo naar geslacht

	% populatie	% steekproef
Man	61,8%	62,3%
Vrouw	38,2%	37,7%
Totaal	100%	100%

Tabel B1.11 Respons directie/management mbo naar leeftijd*

	% populatie	% steekproef
< 25	0,0%	0,0%
25-34	4,4%	1,4%
35-44	15,0%	9,5%
45-54	41,6%	39,8%
55+	39,1%	49,3%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.12 Respons docenten mbo naar geslacht*

	% populatie	% steekproef
Man	48,9%	54,4%
Vrouw	51,1%	45,6%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.13 Respons docenten mbo naar leeftijd*

	% populatie	% steekproef
< 25	1,4%	0,0%
25-34	13,3%	7,0%
35-44	17,9%	13,9%
45-54	31,2%	29,2%
55+	36,1%	49,9%
Totaal	100%	100%

* De verschillen zijn significant ($p < 0.05$)

Tabel B1.14 Respons docenten hbo naar geslacht

	% populatie	% steekproef
Man	53,2%	54,6%
Vrouw	46,8%	45,4%
Totaal	100%	100%

Tabel B1.15 Respons docenten hbo naar leeftijd

	% populatie	%steekproef
< 25	1,0%	0,1%
25-34	15,1%	8,9%
35-44	23,0%	18,7%
45-54	33,1%	32,6%
55+	27,8%	39,7%
Totaal	100%	100%

BIJLAGE 2

Achtergrond

Tabel B2.1 Percentage personeel met meer dan één baan

	Directie		OP	
	2012	2013	2012	2013
Po	6,3%	9,1%	4,2%	3,0%
Vo	2,6%	2,5%	5,4%	5,2%
Mbo	2,0%	1,1%	5,1%	4,6%
Hbo	6,0%	7,5%	7,9%	7,0%

Tabel B2.2 Aantal jaar in het onderwijs: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
t/m 2 jaar	0,0%	0,3%	0,2%	0,4%	2,0%	1,1%	3,0%	5,0%
3 t/m 5 jaar	2,1%	0,6%	2,7%	1,3%	3,5%	3,9%	7,8%	9,5%
6 t/m 10 jaar	3,9%	4,9%	5,3%	7,2%	7,8%	10,2%	13,3%	19,9%
11 t/m 20 jaar	13,4%	15,9%	14,6%	20,7%	22,4%	19,4%	19,3%	26,9%
21 t/m 30 jaar	18,4%	17,5%	22,5%	24,5%	32,5%	32,4%	26,5%	17,4%
31 t/m 40 jaar	55,2%	52,8%	51,7%	41,8%	30,2%	30,3%	25,3%	19,9%
41 jaar en langer	6,9%	8,1%	3,0%	4,2%	1,6%	2,8%	4,8%	1,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.3 Aantal jaar in het onderwijs: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
t/m 2 jaar	0,6%	0,4%	1,6%	1,6%	1,4%	2,9%	4,5%	7,4%
3 t/m 5 jaar	6,9%	5,7%	7,3%	7,3%	8,3%	11,1%	14,3%	13,0%
6 t/m 10 jaar	17,6%	16,9%	17,0%	15,7%	13,9%	20,0%	17,9%	20,5%
11 t/m 20 jaar	23,8%	26,2%	25,7%	27,7%	23,4%	25,3%	21,4%	20,3%
21 t/m 30 jaar	14,7%	16,0%	17,7%	18,1%	27,4%	21,2%	22,6%	21,5%
31 t/m 40 jaar	30,8%	29,2%	28,5%	27,5%	23,4%	18,0%	18,2%	15,4%
41 jaar en langer	5,6%	5,5%	2,1%	2,1%	2,2%	1,5%	1,0%	1,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.4 Aantal jaar in de sector: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
t/m 2 jaar	1,8%	1,9%	0,9%	0,8%	3,9%	2,1%	3,6%	6,0%
3 t/m 5 jaar	3,4%	2,3%	4,9%	3,8%	9,0%	8,1%	11,4%	12,9%
6 t/m 10 jaar	7,3%	7,1%	11,9%	13,1%	13,7%	16,5%	22,3%	28,4%
11 t/m 20 jaar	15,0%	17,5%	17,8%	25,7%	28,2%	26,1%	25,3%	29,9%
21 t/m 30 jaar	16,7%	17,2%	21,9%	22,4%	33,3%	34,9%	26,5%	16,9%
31 t/m 40 jaar	50,0%	47,9%	40,9%	32,1%	11,4%	12,0%	10,2%	5,5%
41 jaar en langer	5,8%	6,1%	1,8%	2,1%	0,4%	0,4%	0,6%	0,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.5 Aantal jaar in de sector: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
t/m 2 jaar	0,9%	0,7%	2,5%	2,5%	3,6%	5,0%	5,9%	9,6%
3 t/m 5 jaar	7,8%	6,7%	10,7%	9,7%	12,2%	15,1%	19,6%	17,4%
6 t/m 10 jaar	19,0%	18,4%	19,5%	18,6%	18,4%	23,8%	21,6%	24,6%
11 t/m 20 jaar	25,8%	28,3%	28,2%	31,1%	27,0%	26,1%	25,8%	22,8%
21 t/m 30 jaar	14,4%	15,9%	16,3%	15,7%	27,9%	21,1%	20,2%	19,3%
31 t/m 40 jaar	27,8%	25,1%	21,8%	21,3%	10,6%	8,6%	6,8%	6,3%
41 jaar en langer	4,4%	4,9%	1,0%	1,1%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.6 Personeel naar provincie: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Friesland	5,5%	4,2%	5,6%	4,2%	7,8%	4,2%	4,8%	7,0%
Groningen	2,0%	2,3%	4,1%	3,8%	3,5%	6,0%	7,8%	5,5%
Drenthe	1,7%	1,9%	1,4%	2,1%	2,7%	3,9%	0,6%	0,0%
Overijssel	6,2%	8,1%	6,3%	9,3%	8,2%	10,6%	10,8%	7,5%
Flevoland	1,8%	1,0%	2,1%	1,7%	1,2%	1,8%	0,0%	1,0%
Noord-Holland	15,2%	13,3%	19,6%	16,9%	16,5%	14,4%	17,5%	13,4%
Zuid-Holland	19,6%	25,2%	23,8%	21,5%	18,0%	19,0%	19,9%	20,4%
Gelderland	11,8%	12,9%	13,2%	10,5%	10,6%	10,6%	7,8%	10,0%
Utrecht	8,9%	7,4%	7,4%	6,8%	6,3%	7,0%	10,8%	11,9%
Noord-Brabant	17,5%	14,9%	9,7%	16,5%	16,5%	12,7%	11,4%	13,9%
Limburg	7,7%	6,8%	5,6%	5,5%	7,1%	6,0%	7,2%	8,0%
Zeeland	2,2%	1,9%	1,2%	1,3%	1,6%	3,9%	1,2%	1,0%
Caribisch								
Nederland	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Buitenland	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.7 Personeel naar provincie: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Friesland	4,2%	4,3%	4,1%	3,7%	5,2%	5,0%	3,0%	4,0%
Groningen	3,0%	2,9%	3,5%	4,0%	2,6%	2,9%	5,5%	4,9%
Drenthe	3,1%	2,8%	3,1%	2,5%	2,4%	2,4%	0,3%	0,4%
Overijssel	7,9%	6,1%	8,0%	7,4%	9,0%	9,8%	11,6%	9,9%
Flevoland	2,2%	2,4%	3,0%	2,6%	1,9%	1,5%	0,9%	1,3%
Noord-Holland	15,9%	16,0%	15,4%	13,9%	15,0%	14,5%	14,1%	14,6%
Zuid-Holland	20,5%	22,7%	18,4%	20,8%	19,6%	20,6%	20,8%	20,2%
Gelderland	12,3%	13,4%	13,2%	13,1%	11,9%	11,4%	11,0%	10,3%
Utrecht	8,0%	6,2%	6,1%	7,7%	7,6%	7,6%	8,8%	10,0%
Noord-Brabant	14,0%	14,6%	16,9%	14,9%	16,1%	16,9%	18,3%	17,4%
Limburg	6,5%	6,3%	6,0%	7,0%	6,7%	5,5%	4,8%	5,6%
Zeeland	2,3%	2,2%	2,2%	2,3%	1,9%	1,9%	0,8%	1,1%
Caribisch								
Nederland	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Buitenland	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.8 Personeel in de G4: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Amsterdam	3,8%	3,6%	5,8%	3,8%	6,7%	4,2%	13,9%	12,4%
Rotterdam	3,8%	3,6%	4,9%	5,1%	9,0%	11,6%	8,4%	10,0%
Den Haag	1,0%	5,5%	4,1%	2,5%	2,0%	3,5%	9,6%	8,0%
Utrecht	2,9%	1,0%	2,8%	2,1%	3,1%	4,2%	11,4%	11,9%
Overig	88,5%	86,4%	82,4%	86,5%	79,2%	76,4%	56,6%	57,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.9 Personeel in de G4: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Amsterdam	3,4%	3,9%	4,3%	2,9%	5,9%	6,0%	11,2%	11,3%
Rotterdam	3,9%	4,6%	3,5%	3,7%	8,5%	9,9%	10,6%	10,5%
Den Haag	2,6%	3,3%	2,7%	3,7%	3,5%	2,7%	6,9%	6,8%
Utrecht	2,0%	1,4%	1,3%	2,0%	4,9%	4,9%	8,8%	10,1%
Overig	88,1%	86,8%	88,2%	87,7%	77,2%	76,4%	62,5%	61,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.10 Omvang school/instelling in aantal werknemers: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
0 – 25	51,8%	49,8%	1,5%	6,8%	2,0%	2,1%	1,8%	2,5%
26 - 50	31,5%	31,4%	17,3%	14,8%	9,4%	5,3%	5,4%	4,0%
51 - 100	9,0%	9,7%	34,7%	25,7%	14,9%	18,3%	9,0%	10,9%
101 - 500	6,7%	5,8%	44,8%	49,8%	36,5%	37,0%	31,3%	31,8%
501 - 1.000	1,0%	1,6%	1,0%	1,7%	12,5%	15,5%	13,9%	10,9%
> 1.000	0,0%	1,6%	0,6%	1,3%	24,7%	21,1%	38,0%	38,8%
Weet niet	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,6%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.11 Omvang school/instelling in aantal werknemers: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
0 – 25	55,4%	54,2%	3,0%	2,7%	4,6%	3,9%	1,4%	0,9%
26 - 50	33,0%	34,9%	15,2%	13,2%	9,7%	9,9%	4,7%	4,1%
51 - 100	8,0%	8,0%	37,0%	36,9%	20,3%	20,2%	12,7%	10,8%
101 - 500	2,9%	2,0%	43,2%	45,7%	31,1%	32,2%	27,9%	29,7%
501 - 1.000	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	11,1%	11,9%	9,5%	12,8%
> 1.000	0,0%	0,1%	0,4%	0,5%	14,7%	14,6%	31,7%	31,3%
Weet niet	0,4%	0,6%	1,2%	0,8%	8,5%	7,4%	12,0%	10,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.12 Percentage lesgevend directiepersoneel/management

	2012	2013
Po	33,3%	30,4%
Vo	48,6%	42,6%
Mbo	18,0%	42,3%
Hbo	35,5%	35,5%

Tabel B2.13 Gemiddelde aanstellingsomvang in fte

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
2012	0,92	0,75	0,95	0,84	0,97	0,82	0,93	0,78
2013	0,91	0,75	0,96	0,84	0,97	0,81	0,92	0,79

Tabel B2.14 Gemiddelde aanstellingsomvang in fte naar leeftijd: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
<35	0,82	0,80	0,84	0,82	0,85	0,80	0,82	0,81
35-44	0,68	0,69	0,81	0,83	0,80	0,81	0,77	0,77
45-54	0,71	0,73	0,83	0,83	0,81	0,80	0,77	0,78
55>	0,78	0,78	0,86	0,85	0,83	0,82	0,79	0,79
Totaal	0,75	0,75	0,84	0,84	0,82	0,81	0,78	0,79

Tabel B2.15 Gemiddelde aanstellingsomvang in fte startende docenten (max. 5 jaar in onderwijs): onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Startende docent	0,85	0,84	0,76	0,76	0,81	0,79	0,76	0,78
Overig	0,75	0,75	0,84	0,84	0,82	0,81	0,78	0,79
Totaal	0,75	0,75	0,84	0,84	0,85	0,81	0,78	0,79

Tabel B2.16 Dienstverband: directie/management

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Vast	97,1%	99,7%	99,5%	98,7%	98,8%	96,5%	94,0%	92,5%
Tijdelijk met uitzicht vast	0,9%	0,0%	0,5%	0,4%	0,4%	2,1%	1,2%	2,5%
Tijdelijk zonder uitzicht vast	0,4%	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%	1,4%	3,6%	3,5%
flex-contract/ gedetacheerd/ uitzendbureau	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Bijzondere regeling (o.a. brugbaan)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Overig	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	1,2%	1,0%
Weet ik niet	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.17 Dienstverband: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Vast	98,0%	96,8%	94,9%	94,4%	96,7%	93,5%	91,2%	86,4%
Tijdelijk met uitzicht vast	1,0%	0,7%	4,0%	3,9%	2,2%	3,6%	5,0%	8,7%
Tijdelijk zonder uitzicht vast	0,5%	1,6%	0,9%	1,4%	0,8%	2,5%	3,0%	4,2%
flex-contract/ gedetacheerd/ uitzendbureau	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,3%	0,2%
Bijzondere regeling	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Overig	0,3%	0,5%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,3%	0,4%
Weet ik niet	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B2.18 Vast dienstverband: onderwijzend personeel, startende docenten

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Startende docent	80,9%	81,4%	65,2%	64,9%	70,4%	69,8%	66,1%	57,2%
Overige docenten	98,8%	97,8%	96,9%	97,2%	98,4%	97,4%	95,4%	93,9%

Tabel B2.19 Vast dienstverband: onderwijzend personeel, naar leeftijd

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
<35	94,9%	93,5%	88,6%	86,2%	82,9%	81,6%	77,3%	63,9%
35-44	98,3%	97,4%	92,2%	92,4%	92,9%	90,0%	87,2%	78,8%
45-54	98,3%	97,0%	95,0%	94,8%	97,4%	95,9%	91,5%	87,3%
55>	99,4%	98,5%	98,2%	97,8%	98,8%	98,5%	96,1%	95,7%

Tabel B2.20 Schaal: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Schaal LA/9	52,8%	49,9%	0,4%	0,8%	1,9%	1,8%	1,1%	1,4%
Schaal LB/10	23,3%	26,7%	40,2%	39,7%	30,2%	38,2%	7,1%	8,3%
Schaal LC/ 11	2,3%	2,4%	34,1%	33,7%	56,8%	50,9%	38,4%	39,8%
Schaal LD/12	0,4%	0,3%	21,4%	21,5%	7,2%	5,6%	47,4%	44,7%
Schaal LE/13	0,3%	0,6%	0,2%	0,7%	0,4%	0,1%	3,0%	2,5%
Anders	13,9%	12,7%	2,7%	2,3%	2,8%	2,2%	1,1%	1,0%
Weet ik niet	6,9%	7,5%	0,9%	1,4%	0,8%	1,0%	2,0%	2,3%
Totaal	100%	49,9%	100%	0,8%	100%	1,8%	100%	1,4%

BIJLAGE 3

Tabellen bij hoofdstuk 2

Tabel B3.1 Hoogst voltooide opleiding naar leeftijd: onderwijzend personeel PO

	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,2%	0,4%	0,4%	0,9%	0,8%	0,5%	0,8%	1,3%	0,6%	0,9%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	0,9%	3,1%	1,5%	1,5%	0,7%
Havo, vwo	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%	1,2%	0,7%	1,8%	1,8%	0,9%	0,9%
Mbo, mts	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	3,3%	3,0%	3,4%	3,9%	2,1%	2,0%
Hbo, hbo-bachelor, hts	80,1%	73,7%	77,1%	76,4%	72,9%	76,8%	76,2%	76,0%	76,3%	75,8%
Hbo-master	16,2%	22,7%	17,6%	18,2%	13,8%	13,2%	10,0%	11,0%	13,7%	15,5%
Wo-bachelor, MO-B	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%	0,7%	0,4%	1,8%	1,0%	0,8%	0,5%
Universitair	2,9%	2,4%	4,5%	3,5%	4,1%	3,4%	0,9%	1,5%	2,8%	2,6%
Gepromoveerd	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%	0,0%
Anders	0,4%	0,0%	0,2%	0,5%	1,4%	1,1%	1,8%	2,1%	1,1%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	554	449	467	423	724	560	903	675	2648	2107

Tabel B3.2 Hoogst voltooide opleiding naar leeftijd: onderwijzend personeel basisonderwijs

	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,2%	0,5%	0,5%	1,1%	0,8%	0,6%	0,8%	1,5%	0,6%	0,9%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	1,0%	3,3%	1,5%	1,5%	0,7%
Havo, vwo	0,0%	0,5%	0,0%	0,3%	1,2%	0,8%	1,9%	1,9%	1,0%	1,0%
Mbo, mts	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	3,9%	3,4%	3,5%	3,9%	2,3%	2,2%
Hbo, hbo-bachelor, hts	82,8%	76,6%	80,4%	78,2%	74,5%	78,9%	77,3%	76,9%	78,3%	77,6%
Hbo-master	13,8%	19,9%	15,1%	16,1%	11,8%	10,8%	8,6%	10,6%	11,7%	13,7%
Wo-bachelor, MO-B	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,8%	0,2%	1,3%	0,8%	0,7%	0,4%
Universitair	2,6%	2,3%	3,5%	3,9%	4,0%	3,2%	1,2%	0,8%	2,7%	2,4%
Gepromoveerd	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%
Anders	0,4%	0,0%	0,2%	0,5%	1,4%	1,2%	1,7%	2,1%	1,1%	1,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	500	397	424	380	643	502	830	620	2397	1899

Tabel B3.3 Hoogst voltooide opleiding naar leeftijd: onderwijzend personeel VO

	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Mavo, vmbo-t	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Havo, vwo	1,1%	2,1%	0,5%	1,1%	0,6%	0,5%	0,3%	0,2%	0,5%	0,7%
Mbo, mts	0,4%	0,3%	1,6%	1,3%	0,6%	1,0%	1,0%	0,5%	0,9%	0,8%
Hbo, hbo-bachelor, hts	63,8%	59,6%	57,7%	57,6%	56,4%	54,6%	55,7%	55,3%	57,4%	56,2%
Hbo-master	13,8%	14,1%	10,8%	13,1%	10,9%	12,8%	7,0%	9,8%	9,7%	11,8%
Wo-bachelor, MO-B	1,3%	0,6%	0,9%	2,7%	4,0%	4,4%	11,5%	7,8%	6,0%	4,9%
Universitair	18,8%	23,2%	26,4%	22,4%	25,4%	24,3%	22,4%	24,0%	23,4%	23,6%
Gepromoveerd	0,4%	0,0%	1,6%	1,3%	1,8%	1,6%	1,2%	1,9%	1,3%	1,4%
Anders	0,2%	0,0%	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%	0,5%	0,3%	0,4%	0,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	448	327	565	474	834	610	1246	976	3093	2375

Tabel B3.4 Hoogst voltooide opleiding: onderwijzend personeel MBO

	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%	0,8%	1,1%	0,2%	0,6%	0,4%	0,5%
Havo, vwo	0,7%	0,5%	1,4%	1,2%	1,6%	2,1%	1,1%	0,8%	1,3%	1,3%
Mbo, mts	3,3%	2,5%	7,4%	5,4%	4,6%	5,5%	2,1%	2,0%	3,7%	3,8%
Hbo, hbo-bachelor, hts	75,0%	79,1%	70,3%	73,9%	72,7%	72,4%	66,7%	67,1%	69,5%	71,8%
Hbo-master	7,9%	6,0%	6,3%	8,6%	6,5%	6,3%	7,5%	7,8%	7,0%	7,2%
Wo-bachelor, MO-B	2,0%	0,5%	0,8%	0,2%	1,8%	2,5%	6,1%	6,5%	3,7%	3,2%
Universitair	10,5%	10,7%	12,0%	9,1%	10,4%	8,5%	14,6%	13,0%	12,7%	10,5%
Gepromoveerd	0,0%	0,0%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	0,5%	0,6%	0,5%	0,6%
Anders	0,0%	0,5%	0,8%	0,7%	1,2%	0,8%	1,2%	1,7%	1,1%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	152	364	367	429	852	749	1302	848	2673	2390

Tabel B3.5 Hoogst voltooide opleiding: onderwijzend personeel HBO

	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Basisonderwijs	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Lbo, vmbo-pr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mavo, vmbo-t	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
Havo, vwo	0,0%	0,0%	0,3%	0,3%	0,6%	0,6%	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%
Mbo, mts	0,0%	0,0%	0,3%	0,7%	0,9%	0,8%	1,0%	1,1%	0,7%	0,8%
Hbo, hbo-bachelor, hts	27,6%	23,3%	29,5%	22,5%	28,1%	27,8%	28,4%	23,5%	28,5%	24,7%
Hbo-master	6,1%	6,1%	8,5%	5,5%	9,0%	9,3%	7,4%	9,1%	8,0%	8,2%
Wo-bachelor, MO-B	1,1%	0,6%	1,9%	1,0%	4,4%	3,0%	9,0%	6,4%	5,5%	3,7%
Universitair	60,2%	60,0%	50,5%	59,4%	49,3%	50,8%	49,6%	53,0%	50,6%	54,2%
Gepromoveerd	5,0%	10,0%	8,2%	9,9%	5,5%	6,8%	3,5%	5,3%	5,2%	7,1%
Anders	0,0%	0,0%	0,5%	0,7%	2,1%	1,0%	0,5%	1,0%	1,0%	0,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	181	180	376	293	655	526	798	626	2010	1625

Tabel B3.6 Wanneer diploma behaald (Aantal jaar geleden)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
In 2014	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
In 2013	0,6%	1,5%	0,4%	1,6%	1,4%	1,7%	3,5%	1,7%
1 t/m 5 jaar	14,6%	14,4%	6,3%	14,2%	6,0%	14,0%	7,5%	12,2%
6 t/m 10 jaar	16,2%	15,9%	10,1%	12,7%	9,5%	14,6%	9,5%	13,5%
11 t/m 20 jaar	19,4%	20,2%	19,4%	21,9%	19,4%	21,1%	25,4%	23,5%
21 t/m 30 jaar	13,3%	15,8%	25,7%	22,2%	35,6%	28,0%	33,3%	29,8%
31 t/m 40 jaar	30,1%	27,4%	36,7%	25,5%	26,8%	18,7%	19,9%	18,1%
41 jaar en langer	5,8%	4,9%	1,3%	1,7%	1,4%	1,9%	1,0%	1,2%
Weet niet	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	309	2107	237	2375	284	2391	201	1625

Tabel B3.7 Achtergrond hoogst voltooide opleiding (indien HBO of hoger)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Lerarenopleiding	4,5%	24,2%	19,4%	43,5%	7,1%	22,3%	8,7%	12,1%
Pedagogische of onderwijskundige opleiding	65,9%	50,0%	18,3%	8,1%	39,8%	23,1%	24,6%	16,9%
Andere opleiding	29,5%	25,8%	62,4%	48,3%	52,0%	53,9%	66,7%	70,6%
Geen antwoord	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,7%	0,0%	0,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B3.8 Onderwijsbevoegdheid in de vier grote steden en daarbuiten: wel of niet werkzaam in de vier grote steden (alleen onderwijzend personeel)

Sector		In bezit bevoegdheid	
		2012	2013
Po	Buiten G4	98,7%	99,0%
	In G4	98,4%	98,2%
	Totaal	98,6% (N = 2648)	98,9% (N = 2107)
Vo	Buiten G4	96,6%	96,7%
	In G4	94,5%	93,5%
	Totaal	96,4% (N = 3093)	96,3% (N = 2375)
Mbo	Buiten G4	95,3%	95,6%
	In G4	93,3%	93,1%
	Totaal	94,9% (N = 2673)	95,0% (N = 2391)
Hbo	Buiten G4	82,3%	79,4%
	In G4	83,9%	80,3%
	Totaal	82,9% (N = 2010)	79,8% (N = 1625)

Tabel B3.9 Onderwijsbevoegdheid naar leeftijdscategorie: alleen onderwijzend personeel)

Sector	<35		35-44		45-54		55>		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
PO	96,9%	98,4%	99,4%	98,6%	98,9%	98,9%	99,1%	99,4%	98,6%	98,9%
VO	95,3%	94,5%	94,0%	95,1%	96,0%	94,9%	98,1%	98,4%	96,4%	96,3%
MBO	91,4%	91,8%	92,6%	95,3%	95,7%	95,1%	95,4%	96,1%	94,9%	95,0%
HBO	73,5%	69,4%	77,4%	71,3%	84,4%	81,7%	86,3%	85,0%	82,9%	79,8%

Tabel B3.10 Als zij-instromer gestart in het onderwijs (alleen docenten po, vo en mbo)

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Als zij-instromer gestart en inmiddels bevoegdheid	2,8%	3,5%	14,0%	14,5%	26,7%	31,0%
Als zij-instromer gestart, nog geen bevoegdheid	0,0%	0,0%	2,2%	2,1%	2,4%	2,7%
Geen zij-instromer, maar geef met ontheffing les	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,9%	0,6%
Geen zij-instromer	96,8%	0,3%	83,4%	0,2%	69,7%	0,2%
Weet niet / geen antwoord	0,3%	96,2%	0,3%	83,1%	0,2%	65,5%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B3.11 Bevoegd gegeven lessen in de vier grote steden en daarbuiten: wel of niet werkzaam in de vier grote steden

Sector	g4	Bevoegd		Onderbevoegd		Onbevoegd	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
Vo	Buiten G4	91,5%	91,5%	3,7%	3,8%	4,9%	4,7%
	In G4	88,7%	89,0%	3,9%	5,0%	7,4%	6,0%
Mbo	Buiten G4	92,8%	93,0%	3,0%	2,5%	4,3%	4,5%
	In G4	92,0%	89,2%	3,5%	3,5%	4,5%	7,3%

Tabel B3.12 Type afgeronde managementopleiding

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Brede basisopleiding								
schoolleider	68,4%	73,5%	23,1%	35,8%	8,2%	13,8%	7,1%	4,9%
Onderwijskundig management	27,8%	18,4%	49,5%	35,0%	40,3%	33,1%	25,0%	13,6%
Personeels-management	6,4%	8,5%	21,5%	17,5%	14,5%	13,8%	14,3%	7,8%
Financieel management	10,7%	9,4%	18,5%	15,8%	16,4%	11,3%	14,3%	6,8%
Algemene managementopleiding	25,0%	17,5%	45,6%	40,0%	62,9%	54,4%	76,2%	62,1%
Anders	5,9%	6,7%	4,3%	6,7%	7,5%	10,0%	11,9%	15,5%
Weet niet / geen antwoord	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal N	240	223	165	120	159	160	84	103

Tabel B3.13 Jaar afronding managementopleiding (directie/management)

	Po	Vo	Mbo	Hbo
In 2013	2,2%	4,2%	5,0%	4,9%
In 2012	4,9%	6,7%	5,6%	2,9%
Voor 2012	92,8%	89,2%	89,4%	92,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel B3.14 Mening over belang van een gevolgde masteropleiding voor leraren naar wel of niet een master voltooid: onderwijzend personeel

		Geen master- opleiding voltooid	Master- opleiding voltooid	Totaal
PO	(Zeer) belangrijk	25,8%	61,3%	32,4%
	Neutraal	54,6%	32,6%	50,5%
	(Zeer) onbelangrijk	19,4%	6,1%	16,9%
	Geen mening / antwoord	0,2%	0,0%	0,2%
	Totaal	100%	100%	100%
VO	(Zeer) belangrijk	22,3%	71,2%	42,7%
	Neutraal	49,4%	22,7%	38,2%
	(Zeer) onbelangrijk	28,1%	6,1%	18,9%
	Geen mening / antwoord	0,3%	0,0%	0,2%
	Totaal	100%	100%	100%
MBO	(Zeer) belangrijk	25,6%	51,1%	31,1%
	Neutraal	48,9%	35,1%	45,9%
	(Zeer) onbelangrijk	25,2%	13,6%	22,7%
	Geen mening / antwoord	0,3%	0,2%	0,3%
	Totaal	100%	100%	100%
HBO	(Zeer) belangrijk	34,9%	72,9%	62,8%
	Neutraal	37,7%	17,2%	22,7%
	(Zeer) onbelangrijk	27,4%	9,6%	14,3%
	Geen mening / antwoord		0,3%	0,2%
	Totaal	100%	100%	100%

Tabel B3.15 Nascholing gevolgd naar leeftijd (alleen docenten)

Sector		Geen	Tenminste 1 dag nascholing	Totaal
Po	< 35	5,1%	94,9%	100%
	35 t/m 44	4,3%	95,7%	100%
	45 t/m 54	2,9%	97,1%	100%
	55 en ouder	4,9%	95,1%	100%
	Totaal	4,3%	95,7%	100%
Vo	< 35	8,0%	92,0%	100%
	35 t/m 44	8,2%	91,8%	100%
	45 t/m 54	6,4%	93,6%	100%
	55 en ouder	9,9%	90,1%	100%
	Totaal	8,4%	91,6%	100%
Mbo	< 30	7,1%	92,9%	100%
	< 35	6,5%	93,5%	100%
	35 t/m 44	7,5%	92,5%	100%
	45 t/m 54	7,8%	92,2%	100%
	Totaal	7,4%	92,6%	100%

Vervolg tabel B3.15

Sector		Geen	Tenminste 1 dag nascholing	Totaal
Hbo	< 30	10,0%	90,0%	100%
	< 35	15,4%	84,6%	100%
	35 t/m 44	12,7%	87,3%	100%
	45 t/m 54	13,6%	86,4%	100%
	Totaal	13,2%	86,8%	100%

Tabel B3.16 Nascholing gevolgd: startende docenten versus overige docenten (alleen docenten)

Sector		Geen	Tenminste 1 dag nascholing	Totaal
Po	Geen startende docent	3,9%	96,1%	100%
	Startende docent	10,1%	89,9%	100%
	Totaal	4,3%	95,7%	100%
Vo	Geen startende docent	8,0%	92,0%	100%
	Startende docent	11,8%	88,2%	100%
	Totaal	8,4%	91,6%	100%
Mbo	Geen startende docent	6,7%	93,3%	100%
	Startende docent	11,7%	88,3%	100%
	Totaal	7,4%	92,6%	100%
Hbo	Geen startende docent	12,4%	87,6%	100%
	Startende docent	16,6%	83,4%	100%
	Totaal	13,2%	86,8%	100%

Tabel B3.17 Gebruikgemaakt van VO-academie (alleen indien zeker bekend)

	2012	2013
Ja	11,6%	17,7%
Nee, maar ik ben het wel van plan	37,1%	38,0%
Nee	51,3%	44,3%
Totaal	100%	100%

Tabel B3.18 Stimuleert bestuur gebruik VO-academie

	2012	2013
Niet	32,4%	24,1%
Weinig	24,8%	26,6%
Matig	30,5%	29,1%
Veel	12,3%	19,0%
Weet niet / geen antwoord	0,0%	1,3%
Totaal	100%	100%

**Tabel B3.19 Na 2011 begonnen met opleiding, cursus, workshop of traject
(Directie VO)**

	Vo
Met een opleiding	8,9%
Met een cursus	21,5%
Met een workshop	18,1%
Met een traject 'Leren van elkaar'	14,8%
Nee	47,3%
Totaal	100%

BIJLAGE 4

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel B4.1 Bekendheid met bekwaamheidseisen naar leeftijd (docenten)

		Ja, zeker		Ja, ongeveer		Nee	Totaal	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013	
Po	<35	26,5%	26,7%	66,1%	67,7%	7,4%	5,6%	100%
	35-44	28,5%	25,5%	66,0%	66,2%	5,6%	8,3%	100%
	45-54	40,5%	35,0%	54,4%	58,4%	5,1%	6,6%	100%
	55>	44,4%	38,8%	51,3%	56,0%	4,3%	5,2%	100%
	Totaal	36,8%	32,6%	57,8%	61,2%	5,4%	6,3%	100%
Vo	<35	31,7%	35,5%	62,5%	57,8%	5,8%	6,7%	100%
	35-44	37,7%	37,8%	54,2%	56,1%	8,1%	6,1%	100%
	45-54	39,0%	39,5%	54,8%	53,9%	6,2%	6,6%	100%
	55>	38,4%	37,4%	55,1%	56,6%	6,6%	5,9%	100%
	Totaal	37,4%	37,8%	55,9%	56,0%	6,7%	6,2%	100%
Mbo	<35	43,4%	49,5%	50,7%	44,8%	5,9%	5,8%	100%
	35-44	47,1%	48,0%	47,7%	47,3%	5,2%	4,7%	100%
	45-54	41,7%	46,7%	53,4%	48,1%	4,9%	5,2%	100%
	55>	42,1%	43,8%	52,8%	49,8%	5,1%	6,4%	100%
	Totaal	42,7%	46,3%	52,2%	48,1%	5,1%	5,6%	100%

Tabel B4.2 Bekendheid met bekwaamheidseisen: starters versus gevorderde docenten (docenten)

		Ja, ongeveer			
		Ja, zeker	Ja, ongeveer	Nee	Totaal
Po	Geen startende docent	32,9%	60,9%	6,2%	100%
	Startende docent	27,1%	65,1%	7,8%	100%
	Totaal	32,6%	61,2%	6,3%	100%
Vo	Geen startende docent	37,6%	56,2%	6,1%	100%
	Startende docent	39,3%	53,6%	7,1%	100%
	Totaal	37,8%	56,0%	6,2%	100%
Mbo	Geen startende docent	45,4%	49,0%	5,6%	100%
	Startende docent	52,1%	42,5%	5,4%	100%
	Totaal	46,3%	48,1%	5,6%	100%

Tabel B4.3 Bekendheid met bekwaamheidseisen: docenten met een master versus overige docenten (docenten)

		Ja, ongeveer docenten (docenten)			
		Ja, zeker	Ja, ongeveer	Nee	Totaal
Po	Overige docenten	30,9%	62,4%	6,7%	100%
	Docent met master	39,7%	56,0%	4,3%	100%
	Totaal	32,6%	61,2%	6,3%	100%
Vo	Overige docenten	37,1%	57,5%	5,4%	100%
	Docent met master	38,7%	53,9%	7,4%	100%
	Totaal	37,8%	56,0%	6,2%	100%
Mbo	Overige docenten	46,2%	48,1%	5,7%	100%
	Docent met master	46,8%	48,0%	5,2%	100%
	Totaal	46,4%	48,1%	5,6%	100%

Tabel B4.4 Bezit bekwaamheidseisen: docenten met een master versus overige docenten (docenten)

In bezit bekwaamheidsdossier		
Po	Overige docenten	43,3%
	Docent met master	41,5%
	Totaal	43,0%
Vo	Overige docenten	26,4%
	Docent met master	23,5%
	Totaal	25,2%
Mbo	Overige docenten	24,1%
	Docent met master	21,7%
	Totaal	23,6%

Tabel B4.5 Bezit bekwaamheidseisen: startende docenten versus overige docenten (docenten)

In bezit bekwaamheidsdossier		
Po	Geen startende docent	43,5%
	Startende docent	34,9%
	Totaal	43,0%
Vo	Geen startende docent	25,2%
	Startende docent	25,6%
	Totaal	25,2%
Mbo	Geen startende docent	23,6%
	Startende docent	23,1%
	Totaal	23,5%

Tabel B4.6 Bezit bekwaamheidseisen naar leeftijdscategorie (docenten)

In bezit bekwaamheidsdossier		
Po	<35	45,4%
	35-44	44,4%
	45-54	41,6%
	55>	41,5%
	Totaal	43,0%
Vo	<35	29,1%
	35-44	28,7%
	45-54	25,1%
	55>	22,2%
	Totaal	25,2%
Mbo	<35	25,8%
	35-44	26,5%
	45-54	24,3%
	55>	20,5%
	Totaal	23,6%

Tabel B4.7 Bekendheid met lerarenregister: docenten met master versus overige docenten (docenten)

		Ja, zeker
Po	Overige docenten	17,3%
	Docent met master	23,4%
	Totaal	18,5%
Vo	Overige docenten	29,8%
	Docent met master	38,9%
	Totaal	33,6%
Mbo	Overige docenten	30,4%
	Docent met master	35,7%
	Totaal	31,5%

Tabel B4.8 Bekendheid met lerarenregister: startende docenten versus overige docenten (docenten)

		Ja, zeker
Po	Geen startende docent	19,1%
	Startende docent	8,5%
	Totaal	18,5%
Vo	Geen startende docent	34,2%
	Startende docent	27,0%
	Totaal	33,6%
Mbo	Geen startende docent	31,8%
	Startende docent	30,3%
	Totaal	31,6%

Tabel B4.9 Bekendheid met lerarenregister naar leeftijd (docenten)

		Ja, zeker	
		2012	2013
Po	<35	8,8%	12,2%
	35-44	13,3%	15,2%
	45-54	15,2%	20,1%
	55>	15,8%	20,9%
	Totaal	13,7%	18,5%
Vo	<35	20,3%	25,3%
	35-44	24,8%	29,9%
	45-54	26,0%	38,9%
	55>	23,5%	33,7%
	Totaal	24,0%	33,6%
Mbo	<35	21,1%	31,2%
	35-44	19,6%	34,6%
	45-54	19,8%	32,2%
	55>	21,4%	30,3%
	Totaal	20,6%	31,6%

Tabel B4.10 Geregistreerd in lerarenregister: docenten met master versus overige docenten (docenten)

		Ja, zeker
Po	Overige docenten	21,2%
	Docent met master	31,5%
	Totaal	23,7%
Vo	Overige docenten	26,2%
	Docent met master	29,5%
	Totaal	27,8%
Mbo	Overige docenten	28,8%
	Docent met master	33,0%
	Totaal	29,8%

Tabel B4.11 Geregistreerd in lerarenregister: startende docenten versus overige docenten (docenten)

		Ja, zeker
Po	Geen startende docent	22,8%
	Startende docent	54,5%
	Totaal	23,7%
Vo	Geen startende docent	27,3%
	Startende docent	35,1%
	Totaal	27,8%
Mbo	Geen startende docent	29,4%
	Startende docent	32,7%
	Totaal	29,8%

Tabel B4.12 Geregistreerd in lerarenregister naar leeftijd (docenten)

		Ja, zeker
		2013
Po	<35	37,3%
	35-44	25,0%
	45-54	26,6%
	55>	15,2%
	Totaal	23,7%
Vo	<35	34,8%
	35-44	36,3%
	45-54	26,9%
	55>	22,5%
	Totaal	27,8%
Mbo	<35	30,7%
	35-44	35,9%
	45-54	29,0%
	55>	26,5%
	Totaal	29,8%

Tabel B4.13 School verzoekt docenten om zich in te schrijven in het leraren-register: directie/management

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja	10,9%	19,1%	12,3%	24,1%	17,6%	21,5%
Nee	80,3%	74,1%	74,2%	66,7%	60,4%	52,8%
Weet niet	8,9%	6,8%	13,5%	9,3%	22,0%	25,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.14 School verzoekt docenten om zich in te schrijven in het leraren-register: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Ja	2,1%	5,3%	3,7%	7,5%	4,7%	9,5%
Nee	77,1%	75,8%	73,2%	69,5%	67,5%	64,1%
Weet niet	20,8%	18,9%	23,1%	23,0%	27,8%	26,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.15 In welke mate sprake van vormen van peer review voor schoolleiders/managers? (directie/management) *

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Peer review met schoolleiders/managers van de eigen school/instelling				
Niet	25,2%	19,8%	32,0%	23,4%
Weinig	22,7%	33,8%	30,3%	33,3%
Matig	33,3%	28,3%	28,2%	30,3%
Veel	18,4%	18,1%	9,5%	12,9%
Geen antwoord	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Peer review met schoolleiders/managers van buiten de eigen school/instelling				
Niet	46,1%	46,8%	64,1%	63,7%
Weinig	26,9%	29,5%	26,4%	23,9%
Matig	21,4%	19,0%	8,5%	10,0%
Veel	5,5%	4,6%	1,1%	2,5%
Geen antwoord	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Niet	20,7%	17,7%	30,3%	22,4%

Tabel B4.16 Oordeel over lerarenregister: directie/management

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de motivatie om de bekwaamheid te onderhouden?						
(Zeer) nuttig	57,4%	55,7%	57,8%	48,1%	67,8%	66,2%
(Helemaal) niet nuttig	22,4%	26,2%	25,3%	32,5%	15,7%	18,7%
Geen mening / geen antwoord	20,2%	18,1%	17,0%	19,4%	16,5%	15,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de inhoudelijke versterking van het beroep?						
(Zeer) nuttig	67,0%	63,1%	59,2%	51,9%	65,5%	67,6%
(Helemaal) niet nuttig	14,3%	19,1%	24,0%	29,5%	17,6%	16,9%
Geen mening / geen antwoord	18,7%	17,8%	16,8%	18,6%	16,9%	15,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor het versterken van de positie van de leraar?						
(Zeer) nuttig	63,0%	56,0%	52,8%	48,9%	66,3%	62,7%
(Helemaal) niet nuttig	18,5%	25,2%	29,1%	30,8%	16,5%	21,5%
Geen mening / geen antwoord	18,5%	18,8%	18,1%	20,3%	17,3%	15,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de versterking van de beroepsgroep en de beroepsidentiteit?						
(Zeer) nuttig	66,3%	59,5%	58,2%	55,7%	69,8%	71,8%
(Helemaal) niet nuttig	14,2%	23,0%	25,3%	27,0%	15,7%	13,4%
Geen mening / geen antwoord	19,6%	17,5%	16,6%	17,3%	14,5%	14,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs?						
(Zeer) nuttig	60,5%	58,6%	55,2%	45,6%	64,3%	63,7%
(Helemaal) niet nuttig	20,3%	23,0%	27,7%	32,9%	20,0%	21,1%
Geen mening / geen antwoord	19,2%	18,4%	17,1%	21,5%	15,7%	15,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.17 Oordeel over lerarenregister: onderwijzend personeel

	Po		Vo		Mbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de motivatie om de bekwaamheid te onderhouden?						
(Zeer) nuttig	41,4%	39,1%	35,0%	37,1%	43,0%	43,4%
(Helemaal) niet nuttig	22,8%	24,1%	26,6%	26,5%	20,5%	22,6%
Geen mening / geen antwoord	35,8%	36,8%	38,4%	36,5%	36,4%	34,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de inhoudelijke versterking van het beroep?						
(Zeer) nuttig	45,7%	42,5%	37,6%	38,8%	46,6%	46,5%
(Helemaal) niet nuttig	18,2%	20,4%	24,5%	26,2%	17,3%	19,6%
Geen mening / geen antwoord	36,0%	37,1%	38,0%	34,9%	36,1%	34,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor het versterken van de positie van de leraar?						
(Zeer) nuttig	44,8%	42,3%	37,3%	37,6%	47,5%	47,1%
(Helemaal) niet nuttig	19,1%	19,9%	24,8%	26,4%	16,3%	18,2%
Geen mening / geen antwoord	36,2%	37,8%	37,9%	36,0%	36,1%	34,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de versterking van de beroepsgroep en de beroepsidentiteit?						
(Zeer) nuttig	45,3%	43,6%	38,9%	39,5%	49,1%	49,9%
(Helemaal) niet nuttig	18,2%	19,2%	23,4%	25,3%	15,4%	16,8%
Geen mening / geen antwoord	36,5%	37,2%	37,7%	35,2%	35,5%	33,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Wat is uw oordeel over het nut van het Lerarenregister voor de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs?						
(Zeer) nuttig	43,4%	40,8%	35,2%	36,3%	45,0%	44,7%
(Helemaal) niet nuttig	20,6%	23,0%	26,3%	28,1%	18,7%	21,1%
Geen mening / geen antwoord	36,1%	36,3%	38,4%	35,6%	36,3%	34,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.18 Afgelopen jaar via peer review feedback gehad naar leeftijd (docenten)

		Ervaring met peer review
Po	Overige docenten	73,0%
	Docent met master	67,4%
	Totaal	72,0%
Vo	Overige docenten	65,9%
	Docent met master	64,5%
	Totaal	65,3%
Mbo	Overige docenten	51,4%
	Docent met master	44,0%
	Totaal	49,8%
Hbo	Overige docenten	68,3%
	Docent met master	63,3%
	Totaal	64,6%

Tabel B4.19 Geregistreerd in lerarenregister: startende docenten versus overige docenten (docenten)

		Ervaring met peer review
Po	Geen startende docent	71,4%
	Startende docent	79,8%
	Totaal	72,0%
Vo	Geen startende docent	64,2%
	Startende docent	76,8%
	Totaal	65,3%
Mbo	Geen startende docent	47,8%
	Startende docent	62,3%
	Totaal	49,8%
Hbo	Geen startende docent	62,0%
	Startende docent	74,7%
	Totaal	64,6%

Tabel B4.20 Geregistreerd in lerarenregister: startende docenten versus overige docenten (docenten)

		Ervaring met peer review
Po	<35	73,9%
	35-44	66,2%
	45-54	72,0%
	55>	74,2%
	Totaal	72,0%
Vo	<35	71,3%
	35-44	66,7%
	45-54	66,1%
	55>	62,1%
	Totaal	65,3%
Mbo	<35	54,7%
	35-44	53,0%
	45-54	50,6%
	55>	45,5%
	Totaal	49,9%
Hbo	<35	77,2%
	35-44	66,9%
	45-54	65,4%
	55>	59,3%
	Totaal	64,6%

Tabel B4.21 Voorkomende vormen van peer review (directie/management)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Het door leraren gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met collega-leraren van de eigen instelling								
Niet	2,2%	2,6%	3,5%	3,8%	4,7%	7,0%	4,8%	3,0%
Weinig	7,8%	8,1%	13,4%	13,5%	18,8%	17,3%	10,8%	15,4%
Matig	26,7%	22,7%	40,6%	31,2%	38,4%	39,1%	32,5%	26,4%
Veel	62,1%	66,2%	41,1%	49,4%	31,8%	28,5%	45,8%	47,8%
Weet niet	1,2%	0,3%	1,4%	2,1%	6,3%	8,1%	6,0%	7,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Het door leraren gezamenlijk bespreken van een probleem of aandachtspunt t.a.v. onderwijs geven met collega-leraren van buiten de eigen instelling								
Niet	21,8%	14,9%	27,9%	18,6%	26,3%	25,0%	22,3%	16,9%
Weinig	35,3%	33,8%	43,3%	43,9%	36,5%	35,2%	39,8%	32,3%
Matig	30,6%	37,7%	19,6%	24,9%	25,5%	20,8%	23,5%	27,9%
Veel	10,8%	12,7%	7,3%	10,5%	5,1%	10,2%	7,2%	12,9%
Weet niet	1,4%	1,0%	1,8%	2,1%	6,7%	8,8%	7,2%	10,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Het observeren van lessen door collega's van de eigen instelling en die lesbezoeken vervolgens onderling bespreken								
Niet	9,9%	8,8%	6,7%	7,6%	18,0%	20,4%	12,7%	17,9%
Weinig	31,0%	27,6%	31,0%	18,6%	39,6%	36,6%	36,7%	33,3%
Matig	36,0%	38,6%	41,3%	42,6%	27,5%	26,1%	34,9%	32,3%
Veel	21,4%	24,7%	19,9%	29,5%	7,8%	9,2%	9,6%	7,5%
Weet niet	1,6%	0,3%	1,0%	1,7%	7,1%	7,7%	6,0%	9,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Het observeren van lessen door collega's van buiten eigen instelling en die lesbezoeken vervolgens onderling bespreken								
Niet	51,4%	47,4%	59,9%	48,5%	60,8%	56,3%	51,2%	48,3%
Weinig	28,3%	28,2%	27,5%	31,6%	21,2%	20,8%	31,9%	26,4%
Matig	14,1%	19,5%	7,5%	11,4%	9,8%	12,3%	7,8%	12,4%
Veel	4,7%	3,9%	3,3%	5,9%	0,8%	1,1%	1,8%	2,0%
Weet niet	1,6%	1,0%	1,8%	2,5%	7,5%	9,5%	7,2%	10,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Deelname van leraren aan lesbezoeken met collega's van eigen instelling waarbij elkaars lessen worden geobserveerd aan de hand van kijkwijzer								
Niet	24,8%	23,7%	26,1%	21,1%	40,4%	42,6%	46,4%	47,8%
Weinig	30,0%	26,3%	33,1%	27,8%	32,2%	29,6%	25,3%	22,9%
Matig	28,5%	31,5%	27,6%	32,1%	14,5%	15,1%	13,9%	15,4%
Veel	15,5%	18,2%	11,4%	16,0%	5,5%	4,2%	5,4%	4,5%
Weet niet	1,2%	0,3%	1,8%	3,0%	7,5%	8,5%	9,0%	9,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Deelname van leraren aan lesbezoeken met collega's van buiten eigen instelling waarbij elkaars lessen worden geobserveerd aan de hand van kijkwijzer								
Niet	67,2%	61,0%	71,5%	60,8%	67,1%	63,7%	63,9%	60,7%
Weinig	19,9%	22,4%	18,8%	21,1%	17,6%	18,0%	21,1%	18,4%
Matig	8,9%	13,6%	5,4%	9,3%	7,1%	8,5%	4,8%	7,0%
Veel	2,2%	2,3%	1,5%	5,1%	0,4%	0,4%	0,0%	2,0%
Weet niet	1,8%	0,6%	2,9%	3,8%	7,8%	9,5%	10,2%	11,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.22 Oordeel over peer review: docenten met en docenten zonder ervaring peer review

Oordeel		Ervaring		Geen ervaring		Totaal	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
Po	Zeer zinvol	68,2%	69,3%	43,1%	44,3%	61,2%	62,3%
	Matig zinvol	28,2%	28,1%	42,7%	40,9%	32,3%	31,7%
	Weinig zinvol	2,7%	1,9%	8,8%	8,6%	4,4%	3,8%
	Niet zinvol	0,6%	0,5%	3,6%	3,4%	1,4%	1,3%
	Weet niet	0,3%	0,3%	1,8%	2,7%	0,7%	0,9%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Vo	Zeer zinvol	54,7%	58,1%	36,5%	36,4%	47,8%	50,6%
	Matig zinvol	38,7%	37,0%	42,2%	44,2%	40,0%	39,5%
	Weinig zinvol	5,4%	3,8%	12,0%	11,9%	7,9%	6,6%
	Niet zinvol	1,0%	1,0%	7,3%	5,8%	3,4%	2,7%
	Weet niet	0,3%	0,1%	1,9%	1,7%	0,9%	0,7%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mbo	Zeer zinvol	57,1%	64,1%	40,1%	40,9%	48,0%	52,5%
	Matig zinvol	35,3%	32,7%	41,2%	44,2%	38,4%	38,5%
	Weinig zinvol	5,9%	2,3%	10,6%	9,4%	8,4%	5,9%
	Niet zinvol	1,0%	0,7%	6,4%	4,3%	3,9%	2,5%
	Weet niet	0,8%	0,2%	1,6%	1,1%	1,2%	0,6%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Hbo	Zeer zinvol	62,3%	68,6%	42,9%	49,7%	54,0%	61,9%
	Matig zinvol	32,3%	27,6%	39,5%	36,3%	35,4%	30,7%
	Weinig zinvol	4,5%	3,0%	11,9%	10,1%	7,7%	5,5%
	Niet zinvol	0,6%	0,8%	4,6%	3,0%	2,3%	1,5%
	Weet niet	0,3%	0,1%	1,1%	0,9%	0,6%	0,4%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.23 Oordeel over peer review: startende docenten versus docenten met meer ervaring

Oordeel		Startende docenten	Overige docenten
Po	Zeer zinvol	70,5%	61,2%
	Matig zinvol	26,4%	32,3%
	Weinig zinvol	3,1%	4,4%
	Niet zinvol	-	1,4%
	Weet niet	-	0,7%
	Totaal	100%	100%
Vo	Zeer zinvol	67,8%	47,8%
	Matig zinvol	28,4%	40,0%
	Weinig zinvol	2,4%	7,9%
	Niet zinvol	0,5%	3,4%
	Weet niet	0,9%	0,9%
	Totaal	100%	100%
Mbo	Zeer zinvol	65,5%	48,0%
	Matig zinvol	28,8%	38,4%
	Weinig zinvol	3,9%	8,4%
	Niet zinvol	0,9%	3,9%
	Weet niet	0,9%	1,2%
	Totaal	100%	100%

Vervolg tabel B4.23

	Oordeel	Startende docenten	Overige docenten
Hbo	Zeer zinvol	72,3%	54,0%
	Matig zinvol	23,2%	35,4%
	Weinig zinvol	4,2%	7,7%
	Niet zinvol	0,3%	2,3%
	Weet niet	-	0,6%
	Totaal	100%	100%

Tabel B4.24 Oordeel over peer review: startende docenten versus docenten met meer ervaring

	Oordeel	<35	35-44	45-54	55>
Po	Zeer zinvol	66,8%	63,4%	64,5%	56,7%
	Matig zinvol	29,8%	31,2%	29,5%	35,1%
	Weinig zinvol	2,0%	3,5%	3,6%	5,3%
	Niet zinvol	0,9%	1,7%	0,9%	1,6%
	Weet niet	0,4%	0,2%	1,6%	1,2%
	Totaal	100%	100%	100%	100%
Vo	Zeer zinvol	62,7%	53,2%	50,3%	45,3%
	Matig zinvol	30,0%	39,7%	40,0%	42,3%
	Weinig zinvol	4,9%	4,9%	7,0%	7,8%
	Niet zinvol	1,8%	1,5%	2,0%	3,9%
	Weet niet	0,6%	0,8%	0,7%	0,6%
	Totaal	100%	100%	100%	100%
Mbo	Zeer zinvol	59,1%	58,8%	52,1%	46,6%
	Matig zinvol	37,6%	34,0%	39,1%	40,6%
	Weinig zinvol	1,6%	4,4%	5,5%	9,0%
	Niet zinvol	1,6%	2,6%	2,4%	3,1%
	Weet niet	0,0%	0,2%	0,9%	0,8%
	Totaal	100%	100%	100%	100%
Hbo	Zeer zinvol	67,2%	69,6%	63,1%	55,8%
	Matig zinvol	27,2%	23,9%	30,8%	34,8%
	Weinig zinvol	5,0%	5,8%	4,2%	6,5%
	Niet zinvol		0,3%	1,5%	2,6%
	Weet niet	0,6%	0,3%	0,4%	0,3%
	Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel B4.25 Oordeel over peer review: docenten met een masteropleiding versus docenten met meer ervaring

	Oordeel	Geen master	Met master
Po	Zeer zinvol	61,6%	65,1%
	Matig zinvol	31,7%	31,8%
	Weinig zinvol	4,4%	1,3%
	Niet zinvol	1,3%	1,0%
	Weet niet	1,0%	0,8%
	Totaal	100%	100%
Vo	Zeer zinvol	50,0%	51,3%
	Matig zinvol	40,5%	38,1%
	Weinig zinvol	6,7%	6,6%
	Niet zinvol	2,0%	3,5%
	Weet niet	0,8%	0,5%
	Totaal	100%	100%
Mbo	Zeer zinvol	52,9%	50,6%
	Matig zinvol	38,3%	39,0%
	Weinig zinvol	5,9%	6,0%
	Niet zinvol	2,2%	3,7%
	Weet niet	0,6%	0,8%
	Totaal	100%	100%
Hbo	Zeer zinvol	60,5%	62,4%
	Matig zinvol	32,6%	30,0%
	Weinig zinvol	5,1%	5,6%
	Niet zinvol	1,4%	1,6%
	Weet niet	0,5%	0,3%
	Totaal	100%	100%

BIJLAGE 5

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B5.1 Tevredenheid over beloning naar leeftijdscategorie (percentage docenten '(zeer) tevreden')

Sector	< 35	35 t/m 45	45 t/m 54	55 en ouder	Totaal
Po	32,5%	34,3%	40,2%	35,3%	35,8%
Vo	41,0%	42,2%	40,7%	43,9%	42,3%
Mbo	39,3%	38,6%	44,3%	45,3%	42,9%
Hbo	60,0%	49,5%	50,4%	55,3%	53,2%

Tabel B5.2 Tevredenheid over beloning: docenten met een masteropleiding versus overige docenten (percentage docenten '(zeer) tevreden')

Sector	Geen master	Master	Totaal
Po	36,5%	32,8%	35,8%
Vo	41,5%	43,4%	42,3%
Mbo	43,6%	40,2%	42,9%
Hbo	53,1%	53,2%	53,2%

Tabel B5.3 Tevredenheid over beloning: startende docenten versus overige docenten (percentage docenten '(zeer) tevreden')

Sector	Geen startende docent	Startende docent	Totaal
Po	36,3%	27,1%	35,8%
Vo	43,0%	35,1%	42,3%
Mbo	43,0%	42,1%	42,9%
Hbo	54,8%	47,0%	53,2%

Tabel B5.4 Oordeel over het personeelsbeleid

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Algemeen personeelsbeleid								
(Zeer) goed	72,2%	57,9%	70,9%	41,5%	52,1%	35,1%	60,2%	42,7%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	25,9%	40,9%	25,9%	40,9%	25,9%	40,9%	25,9%	40,9%
Geen antwoord	1,9%	1,2%	1,9%	1,2%	1,9%	1,2%	1,9%	1,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Functionerings- en beoordelingsgesprekken								
(Zeer) goed	67,0%	56,0%	62,9%	40,5%	52,5%	41,6%	65,2%	45,2%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	31,7%	43,2%	36,3%	58,4%	47,5%	57,6%	34,3%	54,3%
Geen antwoord	1,3%	0,9%	0,8%	1,1%	0,0%	0,8%	0,5%	0,6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Vervolg tabel B5.4

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Beloningscriteria								
(Zeer) goed	34,3%	30,6%	41,8%	28,5%	31,3%	25,6%	46,3%	29,6%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	64,1%	66,4%	57,0%	69,5%	68,0%	72,5%	51,7%	68,4%
Geen antwoord	1,6%	3,1%	1,3%	2,0%	0,7%	1,9%	2,0%	2,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Promotiecriteria								
(Zeer) goed	37,2%	32,0%	44,7%	26,8%	29,6%	19,2%	37,3%	26,5%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	61,2%	64,3%	55,3%	70,7%	70,1%	79,1%	61,2%	71,6%
Geen antwoord	1,6%	3,7%	0,0%	2,5%	0,4%	1,8%	1,5%	1,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Scholing en professionalisering								
(Zeer) goed	65,0%	67,9%	57,8%	51,4%	57,4%	49,2%	72,6%	56,6%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	34,0%	31,0%	40,9%	46,9%	42,6%	49,8%	25,9%	42,3%
Geen antwoord	1,0%	1,1%	1,3%	1,8%	0,0%	1,0%	1,5%	1,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Aandacht welzijn personeel								
(Zeer) goed	80,3%	53,5%	81,0%	43,1%	51,4%	35,7%	68,2%	41,8%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	18,8%	45,8%	19,0%	56,1%	48,6%	63,8%	31,3%	57,2%
Geen antwoord	1,0%	0,7%	0,0%	0,8%	0,0%	0,4%	0,5%	0,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijdsbewust personeelsbeleid								
(Zeer) goed	47,9%	50,0%	49,8%	41,7%	32,0%	29,9%	54,2%	46,8%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	51,5%	48,3%	50,2%	56,0%	67,6%	68,9%	43,3%	50,9%
Geen antwoord	0,6%	1,7%	0,0%	2,3%	0,4%	1,3%	2,5%	2,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Arbeidsomstandigheden en werkdruk								
(Zeer) goed	42,7%	24,3%	53,2%	23,2%	33,5%	17,9%	37,3%	20,3%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	57,0%	75,3%	46,4%	76,1%	66,5%	81,8%	62,2%	79,0%
Geen antwoord	0,3%	0,4%	0,4%	0,7%	0,0%	0,3%	0,5%	0,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Verzuimbeleid								
(Zeer) goed	75,1%	69,7%	74,7%	57,6%	65,1%	54,6%	72,6%	58,9%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	24,3%	29,3%	24,9%	41,2%	34,5%	44,0%	26,9%	39,1%
Geen antwoord	0,6%	0,9%	0,4%	1,2%	0,4%	1,4%	0,5%	2,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Aannamebeleid								
(Zeer) goed	69,3%	56,7%	76,4%	48,3%	58,8%	38,2%	68,7%	45,5%
(Sterk) voor verbetering vatbaar	29,1%	41,3%	23,6%	50,0%	40,1%	60,0%	30,8%	52,4%
Geen antwoord	1,6%	1,9%	0,0%	1,7%	1,1%	1,8%	0,5%	2,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B5.5 Mate waarin er formele personeelsgesprekken worden gevoerd met docenten? (%managers/directieleden)

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Niet/nooit	0,3%	1,6%	1,3%	1,7%	0,0%	1,1%	0,6%	2,0%
Minder dan één keer per jaar	8,4%	6,5%	13,2%	12,7%	13,3%	13,0%	2,4%	2,5%
Eén keer per jaar	77,1%	71,4%	72,1%	70,9%	70,6%	67,3%	34,3%	32,8%
Twee keer per jaar	12,4%	16,6%	11,2%	13,1%	13,3%	15,8%	45,2%	42,3%
Meer dan twee keer per jaar	1,8%	3,9%	2,3%	1,7%	2,7%	2,8%	17,5%	20,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B5.6 Mate waarin er onderdelen meetellen in de formele personeelsgesprekken

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Observatie van lessen								
(zeer) sterk	87,7%	66,8%	81,9%	56,0%	43,0%	23,5%	22,4%	13,5%
Niet/nauwelijks	10,4%	30,1%	15,6%	38,9%	52,5%	70,7%	71,6%	83,1%
Geen antwoord	1,9%	3,0%	2,5%	5,1%	4,6%	5,7%	6,0%	3,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Oordeel leerlingen								
(zeer) sterk	16,2%	15,6%	69,2%	54,8%	49,3%	40,4%	78,1%	69,9%
Niet/nauwelijks	80,6%	80,1%	28,7%	39,7%	45,8%	54,0%	16,4%	27,4%
Geen antwoord	3,2%	4,3%	2,1%	5,5%	4,9%	5,6%	5,5%	2,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Niet-lesgebonden activiteiten								
(zeer) sterk	61,5%	52,2%	63,3%	48,8%	54,2%	51,1%	64,2%	59,6%
Niet/nauwelijks	35,6%	43,5%	33,8%	45,3%	40,1%	41,9%	30,3%	36,8%
Geen antwoord	2,9%	4,3%	3,0%	6,0%	5,6%	7,0%	5,5%	3,6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Omgang met leerlingen/studenten								
(zeer) sterk	91,6%	77,9%	91,1%	74,4%	77,8%	65,1%	74,6%	57,8%
Niet/nauwelijks	6,1%	18,4%	6,3%	20,3%	18,0%	29,2%	19,4%	39,6%
Geen antwoord	2,3%	3,7%	2,5%	5,3%	4,2%	5,7%	6,0%	2,6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Opbrengstgericht werken								
(zeer) sterk	83,5%	75,4%	58,6%	55,3%	45,1%	48,2%	48,8%	43,4%
Niet/nauwelijks	12,9%	21,1%	39,2%	39,1%	49,6%	45,8%	44,3%	53,2%
Geen antwoord	3,6%	3,6%	2,1%	5,6%	5,3%	6,0%	7,0%	3,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten								
(zeer) sterk	90,3%	76,2%	67,1%	53,6%	53,5%	42,2%	33,3%	20,3%
Niet/nauwelijks	7,1%	19,7%	30,8%	40,6%	41,5%	52,0%	60,2%	76,6%
Geen antwoord	2,6%	4,0%	2,1%	5,8%	4,9%	5,8%	6,5%	3,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Omgaan met leerlingen/studenten die extra ondersteuning nodig hebben								
(zeer) sterk	90,9%	76,3%	62,4%	51,2%	51,8%	38,7%	35,8%	19,0%
Niet/nauwelijks	6,5%	20,1%	34,2%	43,1%	44,0%	55,2%	58,2%	77,8%
Geen antwoord	2,6%	3,6%	3,4%	5,6%	4,2%	6,1%	6,0%	3,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Vervolg tabel B5.6

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling								
(zeer) sterk	74,8%	65,7%	68,4%	56,7%	68,0%	60,7%	80,6%	69,7%
Niet/nauwelijks	23,0%	30,9%	29,5%	37,7%	27,8%	33,8%	13,4%	27,5%
Geen antwoord	2,3%	3,3%	2,1%	5,6%	4,2%	5,5%	6,0%	2,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
De mate waarin bekwaamheden worden bijgehouden/bekwaamheidsdossier								
(zeer) sterk	41,1%	38,8%	27,0%	25,3%	29,2%	27,2%	33,3%	29,5%
Niet/nauwelijks	56,6%	57,4%	70,0%	68,4%	65,8%	66,7%	60,7%	67,6%
Geen antwoord	2,3%	3,8%	3,0%	6,3%	4,9%	6,1%	6,0%	3,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Het gemiddeld (examen)cijfer van de leerlingen								
(zeer) sterk	23,3%	27,5%	60,3%	47,8%	16,5%	15,2%	15,4%	15,6%
Niet/nauwelijks	74,1%	67,9%	37,6%	46,2%	78,2%	79,1%	76,6%	81,2%
Geen antwoord	2,6%	4,7%	2,1%	5,9%	5,3%	5,7%	8,0%	3,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Voortgang Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)								
(zeer) sterk	67,0%	58,8%	57,0%	43,5%	50,0%	43,0%	56,2%	45,4%
Niet/nauwelijks	30,1%	37,6%	40,5%	50,9%	44,7%	51,5%	37,8%	52,1%
Geen antwoord	2,9%	3,6%	2,5%	5,6%	5,3%	5,5%	6,0%	2,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B5.7 Mate waarin er onderdelen meetellen in de formele personeelsgesprekken met leraren. Percentage '(zeer) sterk': directie/management. Vergelijking tussen de jaren

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Observatie van lessen				
2012	85,6%	74,3%	38,8%	27,7%
2013	87,7%	81,9%	43,0%	22,4%
Oordeel leerlingen				
2012	18,4%	61,2%	43,1%	80,7%
2013	16,2%	69,2%	49,3%	78,1%
Niet-lesgebonden activiteiten				
2012	66,3%	64,6%	65,1%	69,3%
2013	61,5%	63,3%	54,2%	64,2%
Omgang met leerlingen/studenten				
2012	91,1%	92,2%	80,0%	82,5%
2013	91,6%	91,1%	77,8%	74,6%
Opbrengstgericht werken				
2012	84,6%	58,4%	54,1%	53,6%
2013	83,5%	58,6%	45,1%	48,8%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten				
2012	91,2%	64,6%	56,1%	38,6%
2013	90,3%	67,1%	53,5%	33,3%
Omgaan met leerlingen/studenten die extra ondersteuning nodig hebben				
2012	92,3%	65,6%	55,3%	33,7%
2013	90,9%	62,4%	51,8%	35,8%

Vervolg tabel B5.7

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling				
2012	85,5%	75,3%	74,5%	86,1%
2013	74,8%	68,4%	68,0%	80,6%
De mate waarin bekwaamheden worden bijgehouden/bekwaamheidsdossier				
2012	45,1%	28,8%	29,4%	31,9%
2013	41,1%	27,0%	29,2%	33,3%
Het gemiddeld (examen)cijfer van de leerlingen				
2012	23,8%	60,1%	15,3%	12,0%
2013	23,3%	60,3%	16,5%	15,4%
Voortgang Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)				
2012	72,0%	58,4%	58,4%	60,8%
2013	67,0%	57,0%	50,0%	56,2%

Tabel B5.8 Mate waarin er onderdelen meetellen in de formele personeels-gesprekken met leraren. Percentage '(zeer) sterk': onderwijzend personeel. Vergelijking tussen de jaren

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Observatie van lessen				
2012	63,7%	48,5%	16,4%	12,1%
2013	66,8%	56,0%	23,5%	13,5%
Oordeel leerlingen				
2012	15,5%	50,2%	33,4%	67,9%
2013	15,6%	54,8%	40,4%	69,9%
Niet-lesgebonden activiteiten				
2012	52,0%	48,5%	50,9%	63,5%
2013	52,2%	48,8%	51,1%	59,6%
Omgang met leerlingen/studenten				
2012	78,0%	74,3%	60,0%	61,4%
2013	77,9%	74,4%	65,1%	57,8%
Opbrengstgericht werken				
2012	74,3%	51,9%	47,1%	47,2%
2013	75,4%	55,3%	48,2%	43,4%
Omgaan met verschillen tussen leerlingen/studenten				
2012	76,2%	53,4%	40,0%	25,0%
2013	76,2%	53,6%	42,2%	20,3%
Omgaan met leerlingen/studenten die extra ondersteuning nodig hebben				
2012	77,2%	50,5%	38,9%	23,6%
2013	76,3%	51,2%	38,7%	19,0%
Bijdrage aan onderwijsvernieuwing en -ontwikkeling				
2012	67,9%	59,1%	61,1%	71,5%
2013	65,7%	56,7%	60,7%	69,7%
De mate waarin bekwaamheden worden bijgehouden/bekwaamheidsdossier				
2012	39,5%	26,1%	24,1%	21,0%
2013	38,8%	25,3%	27,2%	29,5%
Het gemiddeld (examen)cijfer van de leerlingen				
2012	27,4%	42,8%	12,9%	12,3%
2013	27,5%	47,8%	15,2%	15,6%
Voortgang Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)				
2012	60,9%	44,7%	40,2%	47,6%
2013	58,8%	43,5%	43,0%	45,4%

Tabel B5.9 Oordeel over zeggenschap leraren

	Po		Vo		Mbo		Hbo	
	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP	Directie	OP
Op onze school/instelling beschikt de leraar over zeggenschap over de inhoud en aanpak van het onderwijs								
(Zeer) eens	80,3%	67,4%	80,2%	66,5%	72,5%	66,6%	83,6%	70,6%
Neutraal	14,6%	20,8%	16,5%	20,8%	17,3%	19,3%	11,4%	16,6%
(Zeer) oneens	4,5%	10,6%	2,5%	12,1%	8,1%	13,4%	2,0%	11,8%
Geen antwoord	0,6%	1,2%	0,8%	0,6%	2,1%	0,7%	3,0%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Op onze school/instelling maakt de leraar gebruik van de ruimte voor het bepalen van de inhoud en aanpak van het onderwijs								
(Zeer) eens	69,9%	68,2%	68,4%	69,3%	63,4%	68,6%	76,6%	74,9%
Neutraal	25,9%	22,6%	27,8%	22,1%	28,9%	20,6%	16,9%	16,8%
(Zeer) oneens	3,9%	7,7%	3,0%	7,6%	5,6%	9,9%	3,0%	7,4%
Geen antwoord	0,3%	1,4%	0,8%	1,0%	2,1%	0,9%	3,5%	0,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Op onze school/instelling reflecteert de vaksectie/het team van leraren op het eigen functioneren								
(Zeer) eens	42,4%	47,0%	40,1%	46,9%	31,3%	38,6%	44,3%	44,2%
Neutraal	41,7%	34,0%	43,0%	30,0%	43,3%	30,1%	37,3%	29,8%
(Zeer) oneens	15,2%	16,7%	14,8%	21,5%	23,2%	30,0%	14,9%	24,8%
Geen antwoord	0,6%	2,2%	2,1%	1,6%	2,1%	1,4%	3,5%	1,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Op onze school/instelling werkt de vaksectie/het team van leraren systematisch aan de professionele ontwikkeling								
(Zeer) eens	64,4%	62,4%	35,4%	44,4%	36,3%	41,0%	44,8%	40,9%
Neutraal	28,8%	25,3%	46,0%	33,3%	42,6%	31,0%	39,3%	32,4%
(Zeer) oneens	5,8%	10,7%	17,3%	21,3%	19,0%	26,9%	12,9%	25,4%
Geen antwoord	1,0%	1,6%	1,3%	1,0%	2,1%	1,1%	3,0%	1,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Het bestuur van de school/instelling heeft de zeggenschap van leraren in de vaksecties/het team op het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs goed geregeld								
(Zeer) eens	45,6%	36,6%	41,4%	27,9%	34,9%	25,2%	54,7%	30,2%
Neutraal	42,4%	43,2%	46,0%	41,3%	41,5%	40,6%	27,4%	35,1%
(Zeer) oneens	11,3%	18,6%	11,0%	30,0%	21,5%	33,3%	14,9%	33,1%
Geen antwoord	0,6%	1,6%	1,7%	0,7%	2,1%	0,9%	3,0%	1,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
De zeggenschap van leraren in de vaksecties/team op het onderwijskundig beleid is op onze school/instelling goed georganiseerd								
(Zeer) eens	64,4%	46,7%	57,4%	35,2%	36,3%	30,7%	53,2%	33,8%
Neutraal	29,4%	35,9%	33,3%	36,1%	43,7%	36,5%	30,3%	33,5%
(Zeer) oneens	4,9%	15,2%	7,6%	28,0%	18,3%	31,8%	12,4%	31,4%
Geen antwoord	1,3%	2,1%	1,7%	0,7%	1,8%	1,1%	4,0%	1,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Op onze school/instelling is er sprake van een professionele, lerende cultuur								
(Zeer) eens	65,4%	66,0%	44,3%	40,8%	37,3%	34,8%	56,2%	43,8%
Neutraal	28,2%	23,0%	42,2%	35,6%	40,5%	37,6%	29,9%	29,4%
(Zeer) oneens	6,1%	9,8%	11,4%	22,7%	20,1%	26,7%	10,0%	25,9%
Geen antwoord	0,3%	1,2%	2,1%	0,9%	2,1%	0,9%	4,0%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B5.10 Oordeel over zeggenschap leraren: directie/management (percentage (zeer) eens). Vergelijking tussen de jaren

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Op onze school/instelling beschikt de leraar over zeggenschap over de inhoud en aanpak van het onderwijs				
2012	85,2%	81,1%	76,9%	85,5%
2013	80,3%	80,2%	72,5%	83,6%
Op onze school/instelling maakt de leraar gebruik van de ruimte voor het bepalen van de inhoud en aanpak van het onderwijs				
2012	76,5%	67,8%	63,9%	82,5%
2013	69,9%	68,4%	63,4%	76,6%
Op onze school/instelling reflecteert de vaksectie/het team van leraren op het eigen functioneren				
2012	45,5%	39,3%	36,5%	42,8%
2013	42,4%	40,1%	31,3%	44,3%
Op onze school/instelling werkt de vaksectie/het team van leraren systematisch aan de professionele ontwikkeling				
2012	59,7%	32,6%	30,6%	49,4%
2013	64,4%	35,4%	36,3%	44,8%
Het bestuur van de school/instelling heeft de zeggenschap van leraren in de vaksecties/het team op het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs goed geregeld				
2012	46,7%	39,8%	37,6%	50,6%
2013	45,6%	41,4%	34,9%	54,7%
De zeggenschap van leraren in de vaksecties/team op het onderwijskundig beleid is op onze school/instelling goed georganiseerd				
2012	67,5%	54,4%	43,5%	57,8%
2013	64,4%	57,4%	36,3%	53,2%
Op onze school/instelling is er sprake van een professionele, lerende cultuur				
2012	63,8%	39,6%	32,5%	56,0%
2013	65,4%	44,3%	37,3%	56,2%

Tabel B5.11 Oordeel over zeggenschap leraren: onderwijzend personeel (percentage (zeer) eens). Vergelijking tussen de jaren

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Op onze school/instelling beschikt de leraar over zeggenschap over de inhoud en aanpak van het onderwijs				
2012	70,0%	64,7%	62,3%	73,6%
2013	67,4%	66,5%	66,6%	70,6%
Op onze school/instelling maakt de leraar gebruik van de ruimte voor het bepalen van de inhoud en aanpak van het onderwijs				
2012	69,1%	67,8%	64,7%	78,8%
2013	68,2%	69,3%	68,6%	74,9%
Op onze school/instelling reflecteert de vaksectie/het team van leraren op het eigen functioneren				
2012	47,7%	45,1%	35,4%	45,9%
2013	47,0%	46,9%	38,6%	44,2%
Op onze school/instelling werkt de vaksectie/het team van leraren systematisch aan de professionele ontwikkeling				
2012	63,6%	42,7%	35,2%	38,6%
2013	62,4%	44,4%	41,0%	40,9%

Vervolg tabel B5.11

	Po	Vo	Mbo	Hbo
Het bestuur van de school/instelling heeft de zeggenschap van leraren in de vaksecties/het team op het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs goed geregeld				
2012	35,3%	24,9%	22,1%	31,0%
2013	36,6%	27,9%	25,2%	30,2%
De zeggenschap van leraren in de vaksecties/team op het onderwijskundig beleid is op onze school/instelling goed georganiseerd				
2012	49,6%	33,2%	28,8%	35,8%
2013	46,7%	35,2%	30,7%	33,8%
Op onze school/instelling is er sprake van een professionele, lerende cultuur				
2012	67,3%	37,2%	33,4%	48,6%
2013	66,0%	40,8%	34,8%	43,8%

Tabel B5.12 Tevredenheid over begeleiding beginnende docenten op de instelling naar leeftijdscategorie: docenten percentage (zeer) tevreden

		(Zeer) tevreden
Po	<35	45,9%
	35-44	39,2%
	45-54	43,0%
	55>	40,1%
	Totaal	42,0%
Vo	<35	56,3%
	35-44	60,5%
	45-54	54,4%
	55>	53,4%
	Totaal	55,5%
Mbo	<35	29,9%
	35-44	25,8%
	45-54	24,7%
	55>	20,5%
	Totaal	24,2%
Hbo	<35	36,7%
	35-44	26,3%
	45-54	26,0%
	55>	22,2%
	Totaal	25,8%

Tabel B5.13 Tevredenheid over begeleiding beginnende docenten op de instelling: docenten met master versus docenten zonder master: percentage (zeer) tevreden

Sector		(Zeer) tevreden
PO	Geen master	43,3%
	Met master	36,1%
	Totaal	42,0%
VO	Geen master	53,3%
	Met master	58,6%
	Totaal	55,5%
MBO	Geen master	24,4%
	Met master	23,5%
	Totaal	24,2%
HBO	Geen master	26,4%
	Met master	25,5%
	Totaal	25,8%

Tabel B5.14 Tevredenheid over begeleiding beginnende docenten op de instelling: startende docenten versus overige docenten: percentage (zeer) tevreden

Sector		(Zeer) tevreden
PO	Geen starter	41,3%
	Startende docent	52,7%
	Totaal	42,0%
VO	Geen starter	55,1%
	Startende docent	59,2%
	Totaal	55,5%
MBO	Geen starter	23,3%
	Startende docent	29,6%
	Totaal	24,2%
HBO	Geen starter	24,1%
	Startende docent	32,5%
	Totaal	25,8%

BIJLAGE 6

Opmerkingen respondenten

Aan het einde van de vragenlijst is de respondenten de mogelijkheid geboden om nog een opmerking te plaatsen over het onderzoek of het werken in het onderwijs in het algemeen. Bijna 3000 respondenten hebben van deze mogelijkheid gebruikgemaakt. Per functiecategorie bespreken we kort enkele aandachtspunten.

Opmerking van docenten

In totaal zijn er 2714 docenten (684 uit po, 721 uit vo, 795 uit mbo en 514 uit het hbo) die toelichting op hun antwoord of een aanvullende opmerking hebben geplaatst.

Werkdruk

Een veelgenoemd thema is de werkdruk in het onderwijs. In alle sectoren werden daar door docenten veruit de meeste opmerkingen over gemaakt. In het po en in het vo werd dit thema door bijna de helft van de docenten genoemd. In het hbo werd het thema werkdruk ook genoemd, maar verhoudingsgewijs door minder docenten dan in de andere sectoren. Veel docenten geven aan dat de werkdruk in de afgelopen jaren (sterk) is toegenomen. Een aantal respondenten zou graag zien dat werkdruk onderdeel van de enquête zou worden. Veel andere opmerkingen gaan over gerelateerde thema's zoals toename van de groepsgrootte (vooral po en soms ook in vo) en een toename van administratieve taken (alle sectoren). Docenten geven aan dat te veel tijd verloren gaat aan allerlei niet-lesgebonden taken (alle sectoren). In het vo wordt in dit verband ook de inkorting van de zomervakantie genoemd, die als extra werkdruk gezien wordt. In alle sectoren met uitzondering van het hbo zijn er docenten die aangeven dat het langer doorwerken een probleem vormt en dat men meer rekening moet houden met de oudere docent.

Beloning

Het tweede grote thema is de functie- of salarismix. Een deel van de docenten merkt erover op dat zij de functiemix niet zinvol vinden, dat de streefpercentages te hoog zijn (po en vo), dat het systeem docenten beloont die niet of minder voor de klas staan en dat de sollicitatieprocedure niet eerlijk verloopt. Specifiek in het vo wordt ook het entreerecht genoemd. Sommige docenten geven aan dat ze niet meer in de bovenbouw les mogen geven, zodat ze niet voor de regeling in aanmerking kunnen komen, anderen vrezen dat de regeling afgeschaft gaat worden waardoor ze er in de toekomst geen gebruik van kunnen maken. Enkele vo-docenten zijn teleurgesteld dat ze na

afronding van een master niet in aanmerking zijn gekomen voor een hogere schaal.

Volgens een deel van de docenten (alle sectoren) staat het salaris niet in verhouding tot het werk of leidt de nullijn van de afgelopen jaren tot ontevredenheid.

Beleid en management

Een deel van de docenten, vooral in po en vo, geeft aan behoefte te hebben aan 'rust in de tent' en niet om de paar jaar nieuw (overheids)beleid te willen dat, volgens hen, soms ver afstaat van de realiteit. Ook vinden sommige docenten dat er te veel nadruk ligt op de prestaties. Een ander punt dat uit de opmerkingen naar voren komt, is dat het ministerie meer vertrouwen zou moeten hebben in de leerkracht in plaats van hen steeds meer te laten verantwoorden en administreren.

Een deel van de opmerkingen gaat over de relatie met het management. Enkele docenten uit het po melden dat er te veel afstand is tussen de bovenschoolse directie en de werkvloer. Ook klagen sommige po-docenten in krimpgebieden dat ze gedwongen worden overgeplaatst naar een andere school. De afstand tussen het management en de werkvloer is in de opmerkingen van mbo-docenten ook een belangrijk issue. Het management (College van Bestuur) weet, volgens de betreffende respondenten, niet waar de docent mee bezig is of er wordt opgemerkt dat geld leidend is binnen de instelling. In het vo zegt een aantal docenten dat het personeelsbeleid nog niet professioneel genoeg is op hun school.

Kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs wordt in alle sectoren genoemd. In het primair onderwijs noemden tientallen docenten de kwaliteit van de onderbouwdocent als bottleneck. Deze zou onvoldoende zijn toegerust voor de taken in de onderbouw en dan met name in groep 1 en 2 (de kleuterjaren). In het vo en in het mbo klagen docenten over de grote hoeveelheid onbevoegde docenten, maar ook over wel bevoegde docenten die niet voldoende toegerust zijn. Deze laatste opmerking lezen we vooral over universitair opgeleide docenten. In het mbo constateren enkele respondenten dat slechte docenten aanblijven en dat de kwaliteit van het onderwijs deels onder de maat is. Maar de nadruk op meer master-opgeleiden vinden sommige (mbo- en hbo-)docenten ook weer niet nodig. Een deel van de docenten noemt ook het gebrek aan werkgelegenheid: jonge docenten vinden volgens hen momenteel geen baan. Deze laatste opmerking werd niet alleen in het po gemaakt, maar ook door een deel van de mbo-docenten.

Opmerkingen van directie en management

Er zijn in totaal 219 directeuren en managers die de mogelijkheid hebben benut om hun antwoorden toe te lichten (68 uit po, 50 vo, 59 uit mbo en 42 uit hbo).

Werkdruk

Ook bij directie en management blijkt werkdruk een veelgenoemd thema, vooral voor directieleden in het po. Daarnaast gaf een deel van de directeuren aan dat docenten steeds meer tijd besteden aan niet-lestaken, zoals administratie, planning en overleg.

Overige opmerkingen

Trends in de overige opmerkingen verschilden per sector.

Directeuren uit het po geven bijvoorbeeld aan dat de klassen weer groter worden. Ook geven een aantal po-directeuren aan dat ze de nadruk die er tegenwoordig gelegd wordt op opbrengstgericht werken en het feit dat alles meetbaar moet zijn geen goede ontwikkeling vinden voor het onderwijs.

Verder geeft een aantal po-directeuren aan dat ze het niveau van de pabo onvoldoende vinden en dat de kwaliteit van een deel van de leraren te wensen overlaat. Een ander thema dat door meerdere directeuren uit het po wordt genoemd, is de zorg over de werkgelegenheid: het onderwijs vergrijst en jonge leraren kunnen geen baan vinden.

In het vo komt de functiemix naar voren als een belangrijk thema voor directeuren en managers. Sommige managers geven aan dat ze problemen hebben met het entreerecht, anderen geven aan problemen te hebben met de streefdoelen.

Mbo-managers noemen naast de werkdruk ook de nullijn voor de lonen en het steeds veranderende beleid vanuit het ministerie. Ook geven veel mbo-managers aan graag startende docenten te willen aannemen, maar daar geen ruimte voor te hebben.

De opmerkingen van de managers uit het hbo hebben betrekking op een veelheid aan onderwerpen. Naast opmerkingen over de enquête zelf, over onderwerpen die zij misten, is er geen duidelijke trend in te benoemen.

Regioplan Beleidsonderzoek

**Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam**

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl